

Partijsecretariaat: Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag,
 telefoon: 070-858303

verschijnt 9 x per jaar

DOCUMENTATIECENTRUM
 NEDERLANDSE POLITIEKE
 PARTIJEN

SOCIALE ZEKERHEID

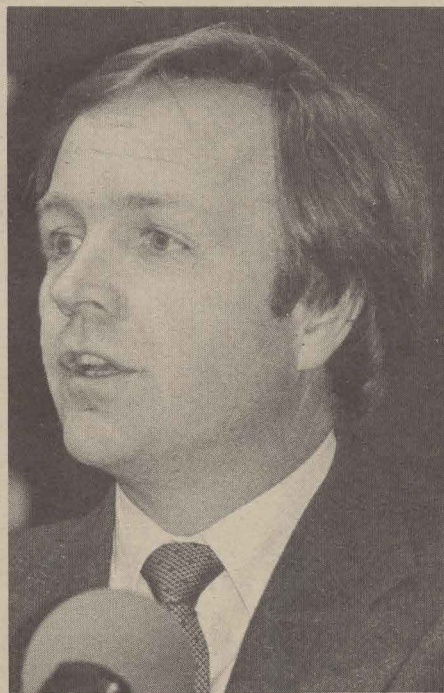
door Jan Terlouw

De tijd van „leuke dingen voor de mensen” is (tijdelijk?) voorbij. In de tijd van de groei, van de ruimte, hebben we onvoldoende beseft dat we een maatschappij aan het bouwen waren die zonder groei onbetaalbaar zou blijken. De samenleving moet door de bocht, zeiden wij D'66-ers dikwijls in de zeventiger jaren. Nu gaat hij door de bocht en hoor hoe het knarst, zie hoe het wringt.

Een soberder samenleving is niet noodzakelijkerwijs slechter dan een overvloedige. Het tegendeel kan wel eens het geval zijn. In deze tijd van teruggang blijkt waar het overbodige zit, blijkt wat wel en wat niet essentieel is. Maar het overgangsproces is moeilijk, dat heeft het kabinet ondervonden bij het schrijven van de voorjaarsnota. Ons stelsel van sociale zekerheid is een verworvenheid om trots op te zijn en om te behouden. Althans, in zijn essentie. Er is in neergelegd wat een overheid hoort te doen: het beschermen van de economisch zwakken. Maar we hebben altijd geweten dat er een dilemma is, nl. de spanning tussen het „zorgen voor” en het dragen van eigen verantwoordelijkheid. En we weten dat ieder systeem kan worden uitgebuit door hen die het systeem niet nodig hebben, de sterken. Deze twee factoren leiden tot frustraties en tot onbetaalbaarheid. Bij de besluitvorming over de voorjaarsnota waren de sleutelbegrippen rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid en betaalbaarheid. Gaande het proces werd steeds duidelijker dat ons stelsel van sociale zekerheid op de helling moet, met die sleutelbegrippen als leidraad.

De invulling van de voorjaarsnota legt een zwaardere druk op de koopkracht van de minima dan eigenlijk kan op grond van het regeerakkoord. Waarom zijn de D'66 bewindslieden daarmee akkoord gegaan? In de eerste plaats omdat een passage is opgenomen die beoogt om, afhankelijk van de werkelijke ontwikkeling van de koopkracht, de echte minima eventueel een zekere tegemoetkoming te geven. In de tweede plaats omdat de sociaal-economische omstandigheden sinds het schrijven

van het regeerakkoord zodanig zijn verslechterd dat het niet anders kan. Een en ander maakt het dringend nodig dat we ons in de rest van dit jaar bezinnen op de manier waarop we het stelsel van sociale zekerheid aan kunnen passen aan de realiteit. Daarbij moeten we waken voor de belangen van de economisch zwaksten én moeten we rekening houden met de individualisering die niet alleen een uitgangspunt is van D'66, maar ook wordt opgelegd door een Europese richtlijn. Mijns inziens geeft het D'66-programma de juiste weg aan, een

weg die ik namens de fractie tijdens de formatie talloze malen (vergeefs) heb aanbevolen. Ik doel op het volgende systeem. Laat iedereen *individueel* verplicht deelnemen aan een volksverzekering, tot een bedrag X. Wie een hogere uitkering wil dan X, of het nu gaat om risicoverzekeringen of om pensioenverzekeringen, kan zich vrijwillig bij-verzekeren. Daarbij kan hij/zij rekening houden met de persoonlijke omstandigheden. Privatiseren dus. Men kan zelf kiezen voor hogere lasten nu, of een lagere uitkering later. Zo'n systeem zou

IN DIT NUMMER

De afdeling in discussie	3
Voorjaar in de fractie	5
Democraten schrijven	22
Waarom royementen	23
Democraten voeren campagne	24

Eerste congresdemocraat

CONGRESSTUKKEN

in het hart pag. 7 t/m 17.

een overgangsperiode moeten kennen; in het algemeen zijn er natuurlijk een massa problemen op te lossen. Maar de gedachte is in de kern gezond. De Staat zorgt er voor dat niemand onder een bepaald minimum kan zakken. En iedereen kan op eigen kosten en handelend voor eigen verantwoordelijkheid beslissen voor hoeveel hij zich daar bovenop nog wil verzekeren. Zo'n systeem zou ook een eind kunnen maken aan de pensioenslavernij waar D'66 al zo lang tegen vecht, met name Erwin Nypels.

Gelukkig beginnen gedachten als deze veld te winnen. Het zal er mee gaan als met het begrip innovatie. Straks is iedereen er altijd vóór geweest. Dat geeft niet, als het maar gebeurt. En als D'66 er maar inspiratie aan ontleent en geen ontmoediging. Wij zijn een partij voor de lange-termijn-oplossingen. Op het applaus van de dag hoeven we dan ook niet te rekenen. Het is niet erg om aan het begin van een kabinetsperiode enige aanhang te verliezen, al is het natuurlijk zuur voor allen die bij de Statenverkiezingen zich zoveel inspanningen hebben getroost. Maar voor de partij als geheel zal aan het eind van de kabinetsperiode gelden: wie het laatst lacht, lacht het best. ■

Radio
D'66 is te beluisteren elke woensdag om de veertien dagen altijd om 18.20 uur op Hilversum 2. In de komende periode is dat op woensdag 12 en 26 mei en op woensdag 9 en 23 juni.

Televisie
De eerstvolgende televisieuitzendingen van D'66 vinden plaats op woensdag 23 juni 1982 en op woensdag 25 augustus 1982, beide keren om 19.50 uur via Nederland 1.

(R)appèlgroep komt met manifest

Begin 1982 werd door een aantal actieve partijleden een discussiegroep bij elkaar gebracht, die zich uit verontrusting over de interne gang van zaken binnen de partij, het tekort aan (kader)leden en mede daardoor aan innerlijke samenhang, tot taak stelde de partij positieve hervormingsplannen ter discussie voor te leggen. De groep koos zich de geuzennaam (R)appèl. Inmiddels heeft (R)appèl na een aantal creatieve en constructieve vergaderingen een eerste manifest

d66 AKTIVITEITEN

Tot 2 juni zijn alle Democraten actief op het verkiezingspad voor de raadsverkiezingen. De eerstvolgende adviesraadsvergadering heeft plaats in Trianon, Utrecht, Oudegracht 252, op zaterdag 19 juni a.s. te 10.30 uur. Najaarscongres 1982, 33ste Algemene Ledenvergadering te Amersfoort in De Flint op vrijdag en zaterdag 29 en 30 oktober 1982 Congresstukken vindt u in dit nummer.

Van het hoofdbestuur

Actuele politieke discussie

Het Hoofdbestuur zal in de komende tijd in samenwerking met het PSVI in het hele land POLITIEKE DISCUSSIEBIJEENKOMSTEN organiseren.

Namens het Hoofdbestuur zullen **Bob van den Bos** (vice-voorzitter politiek) en **Michiel ten Brink** (secretaris politiek) hierbij aanwezig zijn.

Bob van den Bos zal een korte inleiding houden.

Het accent zal vooral liggen op een vrije gedachtenwisseling onder de leden.

De deelname van partijleden is gratis.

Maximaal aantal deelnemers is 25.

De bijeenkomsten vinden plaats op

22 mei in Nijmegen.

5 juni, Lelystad.

Duur van de bijeenkomsten: 10.30-15.30 uur.

Inflichtingen bij het PSVI-bureau, tel.: 070 - 858303.

voltooid, dat op 7 juni a.s. met voorkennis, maar buiten verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur gepubliceerd zal worden.

In het manifest biedt (R)appèl de partij hervormings- en saneringsvoorstellen ter discussie aan, zowel met betrekking tot het politiek fundament als de partijorganisatie. Wordvoerders voor de groep zijn: Ernst van Altena, tel. 02908 - 3038, Herman Cohen Jehoram, tel. 020 - 728843 en Cees Spigt, tel. 070 - 468645. Het contactadres is: Ad van Tiel, Ilpenstein 17, 1121 GV Landsmeer, tel. 02908 - 3233. Het manifest kost f 4,50. D'66-ers die als wederverkopers willen optreden, zijn welkom.

Een eventueel batig saldo zal ten goede komen aan het verkiezingsfonds. Voor bestellingen zie advertentie in dit nummer.

TEN BEHOEVE VAN DE WERKGROEP

WELZIJN

van het wetenschappelijk Bureau zoeken wij op korte termijn een enthousiaste vrijwillig(st)er die zich voor het wel en wee van deze werkgroep wil inzetten, tel. info bij: Hans de Lange 070 - 858303 tijdens kantooruren.

P.S. Ook enthousiaste leden voor de groep zijn van harte welkom!!!!

Roel Heskamp is tot de gemeenteraadsverkiezingen van 2 juni te bereiken bij de Tweede Kamerfractie. Zijn telefoonnummer is 070-614911 toestel 2044. Zoals bekend is hij als lid van het campagne team coördinator van de spreekbeurten van bewindsliden en fractieleden van D'66.

Aftreden K. H. Klaver als eerste penningmeester

Om persoonlijke redenen heeft de heer K. H. Klaver zich op 17 april j.l. teruggetrokken als eerste penningmeester van D'66.

Na afloop van de hoofdbestuursvergadering van 29 april j.l. is het navolgende bericht aan het ANP verstrekt m.b.t. zijn aftreden. De verklaring had de instemming van de heer Klaver.

„Het Hoofdbestuur van D'66 hecht eraan te verklaren, dat het functioneren van de heer K. H. Klaver als eerste penningmeester van D'66 geen onderwerp van discussie is geweest bij zijn terugtreden als bestuurslid op 17 april j.l. Aan de Algemene Ledenvergadering van D'66 zal worden voorgesteld hem voor deze werkzaamheden te déchargeren en dank te zeggen voor de belangrijke diensten, die hij de partij heeft bewezen. Mede gezien de publiciteit rond zijn terugtreden benadrukken beide partijen, dat steeds is uitgegaan van zijn goede trouw. De heer Klaver zal geen gevolg geven aan zijn voornemen het lidmaatschap van D'66 op te zeggen.“

TEN BEHOEVE VAN DE WERKGROEP OUDERENBELEID

van het wetenschappelijk bureau zoeken wij op korte termijn een enthousiaste vrijwillig(st)er, die zich voor deze belangrijke groep wil inzetten; tevens hebben wij nog plaats voor enige actieve leden.

Tel. info: bij Hans de Lange tijdens kantooruren: 070 - 858303.

De uitgave van de Democraat geschiedt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad die als volgt is samengesteld: Jan Goeijenbier, Marie-Louise Tiesing, Ed Veenstra, Stijn Verbeeck, Mieke van Wagenberg, Kitty Warburg. Als secretaris is aan de redactieraad toegevoegd: Mat Ringers. Correspondentie, copy e.d. richten aan het redactiesecretariaat van:

De Democraat, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

Verantwoordelijkheid

De redactieraad draagt de eindverantwoordelijkheid voor inhoud en opname van publikaties in de Democraat. Het moet duidelijk zijn dat deze verantwoordelijkheid zich niet uitstrekt tot bijdragen van het Hoofdbestuur, fracties in vertegenwoordigende lichamen, het SWB-bestuur, het PSVI-bestuur, de Adviesraad en andere officiële partijorganen. Al deze bijdragen zijn als zodanig herkenbaar aan het rubriekshoofd.

Ook de inhoud van ingezonden brieven, die steeds de naam van de schrijver vermelden, valt buiten de verantwoordelijkheid van de redactieraad. Voorzover er enig misverstand ontrent de redactionele verantwoordelijkheid wordt dreigen, worden de titels van bijdragen die buiten die verantwoordelijkheid vallen, voorzien van een*

De Democraat

De Democraat wordt gratis toegezonden aan alle leden van D'66. Niet-leden kunnen zich abonneren voor f 35,- per jaar. Losse nummers zijn verkrijgbaar bij het secretariaat voor f 4,- per stuk.

Wanneer verschijnt de Democraat?

De Democraat verschijnt 9 maal per jaar. Democraat nr. 5 verschijnt op 30 juni a.s. De sluitingsdatum voor kopij voor dit nummer: maandag 7 juni a.s. 17 uur.

Advertentietarieven per 1-2-1982

1/1 pagina: f 1300,-
1/2 pagina: f 800,-
1/3 pagina: f 600,-
1/4 pagina: f 500,-
1/6 pagina: f 400,-
Steunkleuren zijn mogelijk; meerprijs op aanvraag verkrijgbaar.

Contractprijzen op aanvraag verkrijgbaar. Plaatsing van advertenties is mede onderworpen aan de goedkeuring van de redactie. **Oplage: 19.000 ex.**

Druk en Lay-out: Brouwer Offset BV/Utrecht Partijsecretariaat

Bureau SWB D'66
Bureau PSVI D'66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
Giro 413.19.66

PARTICIPATIE-APATHIE

De politieke discussie op afdelingsniveau

door Lennart van der Meulen

„Wij slaan een toon aan die de mensen aanspreekt. Vooral jonge mensen. Wij vinden de mensen niet zielig of de samenleving verrot. Dat doemden-ken kom je bij ons niet tegen. Wij zijn a-politiek, so what. Als het te politiek wordt draaien de mensen de knop om.”

(Rob Out, Volkskrant, 31-3-'82)

Op 24 maart j.l. stemden 10.220 kiesgerechtigde inwoners van Utrecht op de Democraten '66. De afdeling van onze partij aldaar telt 421 betalende leden. Van deze 421 leden namen er 95 de moeite (al dan niet na telefonische aansporing) mee te doen aan de schriftelijke stemming voor de vaststelling van de kandidatenlijst voor de komende Gemeenteraadsverkiezingen. Afdelingsvergaderingen worden bezocht door gemiddeld 25 mensen, bestuur en fractie inclusief. 20 leden stelden het verkiezingsprogramma vast, 15 leden bezoeken eens per maand de steunfractie.

Het kader van de afdeling is uitgetikt op één velletje A4, „de lijst van 31”, adressen en telefoonnummers van de actieve Utrechtse Democraten. De lijst is verder zelf aan te vullen, in totaal zal een kleine 15% zich wel eens met het partijgebeuren inlaten. Nog meer rekenwerk: Gemeten aan ons huidige electoraat zal D'66 na de Gemeenteraadsverkiezingen zeker 3000 kaderfuncties moeten bezetten zowel binnen als buiten de partij. Betrekken we het percentage van 15% aktievelingen op ons landelijk ledenaantal dan zien we dat ons potentieel kader ongeveer 2550 mensen bestrijkt van geheel verschillend interesse- en kwaliteitsniveau.

Dit beeld van onze democratische partij staat in schril contrast met door ons geformuleerde beleidsuitgangspunten, waarbij de nadruk ligt op het betrekken van de burgers(leden) bij de besluitvorming, het toetsen van de bestuursmaatregelen aan de mening van de betrokkenen(leden), het verbeteren van de kwaliteit van de raadpleging aan de burgers(leden), het tegengaan van cumulatie van functies en het controleerbaar maken van ieder beleid. (zie het beleidsprogram 1977-1981, pag. 11, het nieuwe program is bij het schrijven van dit artikel helaas nog niet gereed). Hierboven is slechts de kwantitatieve kant van het functioneren van de partij ge-

Lennart van der Meulen, geboren 1959, studeert sociologie in Utrecht, is in die stad assistent van de D'66 gemeenteraadsfractie.

schetst. Een partij met een actief kader van 15% komt niet eens slecht uit de bus als een vergelijking gemaakt wordt met andere politieke groeperingen. Voor velen is de reactie op het ontbreken van voldoende kader dan ook het openen van de ledenjacht.

Een mooi voorbeeld hiervan is het opningsartikel van de Democraat van maart waarin Van Berkom oproept tot een actief belijden van de partijdenkbeelden: „U kunt tenminste in een praatje op de stoep uitleggen waarom u zelf lid van de partij geworden bent, wat u daarin aantrok. Of u geeft een kennis een partijblad...” Ledenwerving met behulp van evangelisatiepraktijken.

Een ander voorbeeld is een, door alle kandidaten voor de Staten en de Gemeenteraden ontvangen, brief van het hoofdbestuur, met het verzoek toch beslist aanwezig te zijn op het Voorjaarscongres. Niet vanwege het belang van de agenda maar omdat de pers in grote getale op dit congres af zou komen en de zaal toch vol moest zijn. Het congres wordt in de strijd om de electorale aanhang gedevalueerd tot applaus-machine. Het sfeertje van D'66, de tolerantie, de openheid, het enthousiasme en de inzet moeten worden gevisualiseerd,

het congres dient als decor, de deelnemers als figuranten.

Op een sfeertje is echter geen politieke stroming te bouwen. Concrete problemen vragen nog steeds om concrete oplossingen. Het enige waaraan D'66 haar bestaansrecht mag ontleenen is het aandragen van die oplossingen vanuit een andere visie op de samenleving. Zowel voor het uitkristaliseren van die visie als voor het vinden van oplossingen, het uitstippelen van het beleid, is een inhoudelijke discussie binnen de partij gewenst. Bij het streven naar de groei lijkt die discussie echter onder te sneeuwen en hierin ligt een fundamenteel probleem voor D'66. Een sfeertje kan dienen als referentiekader voor de post-industriële middle class, pep-talks zetten echter niet aan tot inhoudelijke discussies. Het goed functioneren van discussie- en opinieforums voor individuele leden moet voor een democratische partij een hogere prioriteit hebben dan het vergroten van de aanhang met behulp van on-eigenlijke middelen.

Terecht wijzen de schrijvers van het ingekomen stuk „Voor wie is de Democraat?” (Democraat, maart '82) op het zelfbevestigende, kritiekloze karakter van ons partijblad en de ontoegankelijkheid van IDEE '66. Minstens zo belangrijk voor de politieke meningsvorming zijn echter de afdelingen van de partij.

De impulsen voor de ontwikkeling van het beleid op plaatselijk en regionaal niveau moeten hiervandaan komen, terwijl het landelijk voorgestane beleid minimaal getoetst moet worden via de afdelingen.

Technisch gezien is de afdeling het coördinatiepunt van de inbreng van de individuele leden.

Het medium afdelingsvergadering functioneert in dit opzicht echter nauwelijks en de organisatie naar de wijken toe komt niet van de grond. Daar waar de decentralisatie zich werkelijk af moet spelen zijn we niet bepaald op z'n sterkst vertegenwoordigd.

Op afdelingsniveau lijkt de partij te verstikken in procedureel gehakketak en ellenlange verslaggeving. Levendige discussies in de afdeling Utrecht speelden zich de afgelopen tijd af rond thema's als het aantal malen dat de ledenkrant moet verschijnen, het al dan niet organiseren van een politiek café (met of zonder Amnesty, of juist vanwege Amnesty), het tijdstip waarop de lijsttrekker moest worden gekozen, procedurevoorstellen t.a.v. het verkiezingsprogramma, de strategie-resolutie, het overleg met andere partijen, etc. Urenlang kunnen wij democraten over dit soort zaken debatteren, ruikend aan de macht waar we nog niet van mogen proeven en daarom zeer strategisch denkend. Daarnaast speelt de verslaggeving, de informatie-overdracht een belangrijke rol op deze avonden. De voorzitter behandelt de lopende zaken, de penningmeester de financiën, eventuele commissies geven hun werkzaamheden weer en de fractie geeft inside information over de precieze gang van zaken rond de standpuntbepaling bij verschillende voordrachten.

Het gehoor consumeert de woordenbrij, vraagt om meer informatie of knikt instemmend. Het beleid wordt pas ter sprake gebracht nadat de standpunten zijn inge-

Doorlezen op pagina 6

UIT HET HOOFDBESTUUR

WAAR HET WERKELIJK OM GAAT

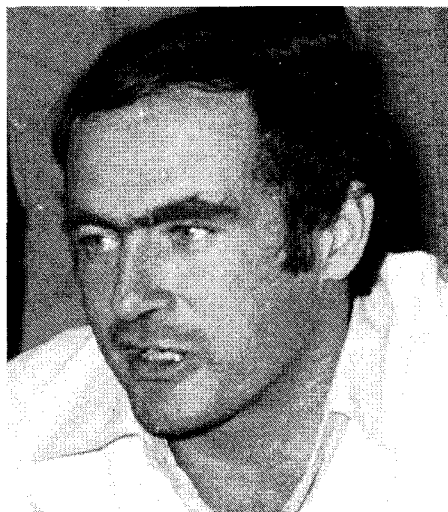
Door: Bob van den Bos
vice-voorzitter politiek

Het valt niet goed meer vol te houden dat D'66 te weinig in de belangstelling staat. Helaas betrof de recente publiciteitsgolf geen schitterende nieuwe ideeën. Of het nieuwe moet zijn dat ook aan D'66-ers niets menselijks vreemd is. De droevige aanleiding was immers het aftreden van een hoofdbestuurlid en de twee roeyementen.

Wat dit laatste aangaat: veel van de gerezzen problemen hangen samen met het historisch gegroeide *open karakter* van de partij. Enerzijds kennen we een open kandidaatstelling. Anderzijds legt dit aan de kandidaten de morele verplichting op om op het juiste moment de noodzakelijke openheid over zichzelf te betrachten. Een zekere bijstelling van de kandidaatstellingsprocedure moet daar niet worden uitgesloten naar mijn overtuiging. Met behoud van het open karakter zal er een grotere (eigen) verantwoordelijkheid voor het verstrekken van juiste en voldoende gegevens kunnen worden ingebouwd.

Kabinet

Een hoofdbestuurcommissie is dit probleem al enige tijd aan het bestuderen en komt binnenkort met aanbevelingen. Het ware mij liever geweest als de schijnwerpers op D'66 gericht hadden gestaan vanwege haar inbreng in het kabinet. Het kabinetsbesluit over de Voorjaarsnota bood daartoe in beginsel een goede gelegenheid. Alle aandacht ging echter voortdurend uit naar de met cijfers goochelende kemphanen van de PvdA en het CDA. Dat het uiteindelijk *resultaat* van het beslissend nachtelijk beraad grotendeels overeenkwam met de *oorspronkelijke D'66 voorstellen* leek welhaast in de ochtendnevel verloren te gaan. Het kon het daglicht evenwel best verdragen. In elk geval naar de opvatting van het hoofdbestuur dat zich inmiddels hierover heeft beraden. Wel hebben wij erop aangedrongen dat er nu maatregelen worden genomen om de koopkrachtdaling van de minima te beperken. Ook heeft het hoofdbestuur bezwaar gemaakt tegen de voorgestelde invoering van het kostwinnersprincipe. In deze tijd van snel groeiende financieringsproblemen is het echter in het algemeen onverantwoord om spijkerharde garanties van bewindslieden te vragen. De essentie van het D'66 beleid zal ook in deze moeilijke

omstandigheden uitdrukkelijk moeten blijven: meer opkomen voor mensen naarmate zij dat meer nodig hebben. De herkenbaarheid van D'66 in het kabinet zal

daarbij een veel zwaarder accent moeten krijgen.

Raadsverkiezingen

Onze partijstrubbelingen en het onduidelijke kabinetsgebeuren moet de talloze actieve partijleden een doorn in het oog zijn. Bij velen ontstaat het gevoel dat het resultaat van de enorme inspanningen van de laatste tijd nu dreigt te worden ondermijnd door ontwikkelingen waar men geen invloed op heeft.

Vroeg ik mij in de vorige Democraat af of D'66 aan succes ten onder gaat, ongeruste partijleden lijken tegenwoordig met de vraag te zitten of D'66 dan nu aan incidenten ten onder gaat. Het antwoord op beide vragen luidt: nee, geen sprake van. Het verleden heeft bewezen dat D'66 wel een stootje kan hebben. Succes en tegenslag zullen altijd ons deel blijven!

De ongerustheid is alleszins begrijpelijk. We moeten ons evenwel niet van de wijs laten brengen door de electorale teruggang en de recente incidenten.

Laten we met de Gemeenteraadsverkiezingen voor de deur de kiezer erop wijzen waar het nu werkelijk om gaat. Dat is dat D'66 de laatste vier jaar, weliswaar klein, maar veelal uitzonderlijk goede Raadsfracties heeft gehad. Onafhankelijk, rechtvaardig maar niet dogmatisch opererend, gericht op openheid van bestuur, en vooral op het doorbreken van plaatselijke machtsbolwerken.

Dat wij uitstekende Gemeenteraadsprogramma's hebben, waar wij, in de Raad, of, als wij dat *herkenbaar* kunnen, in colleges van B&W, voor zullen knokken.

Rest mij alle partijgenoten die zich inspannen voor de komende verkiezingen alle mogelijke succes toe te wensen!

Petra van Kleffens (SWB) tabé!

Op VRIJDAGMIDDAG de 28e mei vanaf 16.00 nodigen wij alle vrienden en bekenden van Petra uit om afscheid van haar te nemen op het secretariaat in Den Haag. Petra, die al vanaf de „Javastraat periode“ de motor en een rustpunt binnen het bureau was, gaat met ingang van 1 juni a.s. genieten van een welverdiend pensioen, dat volgt op een leven van hard werken. Ieder die haar ontmoette, vooral de leden en coördinatoren van de werkgroepen, hebben haar in de loop der tijd kunnen leren kennen als de „moeder van het SWB“. Zij stond altijd klaar om zelfs ook op de meest spannende momenten toch nog zorg te dragen voor de productie en verzending van de vergaderstukken voor de werkgroepen.

Op tijd en gedegen werk afleverend. Omziend in tevredenheid nemen we afscheid van haar.

Het bestuur van de SWB D'66,
Theo Timmer, voorzitter

EINDELIIK IS HET VOORJAAR

door: Maarten Engwirda

Het heeft lang geduurd, maar wanneer deze Democraat bij u in de bus rolt, zal de Voorjaarsnota waarschijnlijk verschenen zijn. Op 9 april (Goede Vrijdag) 's-ochtends om 6 uur heeft het kabinet namelijk overeenstemming bereikt over de hoofdlijnen van die nota! Daarmee kwam ook in politiek opzicht voorlopig een einde aan maanden van gure, soms zelfs ijzige onderhandelingen binnen het kabinet over de bijstelling van het financiële beleid voor 1982 alsmede de doorwerking van dat beleid naar 1983.

„Het kabinet bestaat niet”

Laat ik beginnen met het kabinet te complimenteren met deze prestatie. Er is de afgelopen maanden ook door de D'66-Tweede Kamerfractie veel kritiek op het kabinet uitgeoefend inzake de zich maandenlang voortslepende discussies binnen het kabinet over het financieel-sociaal-economisch beleid. Vrij Nederland van een maand geleden drukte dit waarschijnlijk nog wel het meest puntig uit in een artikel onder de kop „Het kabinet bestaat niet”.

Het lijkt mij fair om nu ook eens de andere kant van de medaille te belichten. Die andere kant is, dat het kabinet bij de bijstelling van het financiële beleid voor een ongeloflijk zware opgave was gesteld. Ik noem slechts twee feiten:

Zoals bekend, heeft het kabinet een failiete boedel van haar voorganger aange troffen. Niet alleen de werkloosheid, maar ook het financieringstekort is in de afgelopen kabinetsperiode verdubbeld.

Anders dan het vorige kabinet, dat voortdurend kon rekenen op (sterk) stijgende aardgasopbrengsten, werd dit kabinet geconfronteerd met een forse tegenvaller in de aardgasbaten van ruim 4 miljard gulden in 1982. Gegeven het al zeer hoge tekort van de overheid, waren aanvullende bezuinigingen alleen al om die reden volstrekt onontkoombaar.

Wel degelijk

Het pakket maatregelen, waartoe het kabinet in de Voorjaarsnota heeft besloten, is zeer fors. Dit blijkt met name uit een vergelijking met de maatregelen, waartoe het vorige kabinet in de Voorjaarsnota 1981 besloot. Hoewel ook toen al de noodzaak

van drastische maatregelen aanwezig was, bevatte dit pakket voor de jaren 1981 en 1982 een totaalbedrag aan bezuinigingen op de collectieve uitgaven van plusminus 5,5 miljard gulden, alsmede een totaalbedrag voor aanvullend werkgelegenheidsbeleid (woningbouw) van plusminus 0,5 miljard.

Vergelijken we dit met de besluiten uit de Voorjaarsnota 1982, dan zien we dat het totaalbedrag aan ombuigingen voor 1982

2^e KAMER

en 1983 in die nota op 11 miljard gulden uitkomt en het totaalbedrag aan investeringsbevordering, resp. lastenverlichting voor het bedrijfsleven (verlaging werkgeverspremies) op plusminus 2,6 miljard. Dat wil zeggen, dat het huidige kabinet 2 x zoveel bezuinigt als het vorige en ruim 5 x zoveel voor investeringsbevordering/lastenverlichting beschikbaar stelt. De conclusie moet daarom zijn: het kabinet bestaat wel degelijk!

Eigen plan D'66

Hoe is de besluitvorming nu verlopen en wat is daarin de rol geweest van de D'66-fractie, resp. bewindslieden? De discussie is eigenlijk begonnen met de eis van Minister Van der Stee (Financiën) dat er, gezien de gebleken tegenvallers, 4,5 miljard gulden zou moeten worden bezuinigd in de Voorjaarsnota. Eind januari heeft de D'66 Tweede Kamerfractie vervolgens laten weten dat zij dat bedrag te hoog vond in verband met het gevaar, dat de Nederlandse economie daardoor nog verder in een neerwaartse spiraal terecht zou komen.

In plaats daarvan kozen wij voor een totaal bezuinigingsbedrag van 3,5 miljard gulden in 1982, gecombineerd met een bedrag van 1 miljard voor investeringsbevordering, resp. lastenverlichting voor het bedrijfsleven. Daarna (en niet daarvoor, zoals met name door de VVD gesuggereerd is!) kozen ook de andere regeringsfracties hun positie: het CDA koos, evenals Van der Stee, voor 4,5 miljard bezuinigingen, terwijl de PvdA 2 miljard bezuinigingen wilde, gecombineerd met 1 miljard voor werkgelegenheidsbeleid.

Toen het kabinet er nog steeds maar niet uitkwam, heeft de D'66-Tweede Kamerfractie half maart tenslotte dan maar zelf een eigen plan ontwikkeld voor de invulling van de Voorjaarsnota. Op 2 april is dit plan in de Volkskrant naar buiten gebracht. Het duurde toen nog maar 1 week voordat ook het kabinet er uit kwam via een oplossing, die voor wat betreft het jaar 1982 voor 80% overeenkwam met het plan dat eerder door de fractie was ontwikkeld. Het kabinet besloot namelijk tot een totale bezuiniging van 3,5 miljard gulden in 1982, gecombineerd met een bedrag aan investeringsbevordering, resp. lastenverlichting van 1 miljard voor het bedrijfsleven. Qua omvang is dit dus identiek aan ons eigen plan. Alleen in de invulling van deze totaalbedragen zitten enkele verschillen. Voor het merendeel zijn deze verschillen overigens van ondergeschikte betekenis. Er zijn echter twee uitzonderingen. Ik kom daarmee meteen toe aan de voornaamste punten van kritiek, die er bij de fractie ten aanzien van de voorstellen uit de Voorjaarsnota leven.

Kritiek op voorjaarsnota

In de eerste plaats leiden de voorstellen van het kabinet tot een inkomensdaling voor de laagste inkomens van bijna 2%. In het regeerakkoord is echter afgesproken, dat die daling hoogstens 1% zou bedragen. Ik vind, dat de fractie bij de behandeling van de Voorjaarsnota in de Kamer zal moeten proberen die inkomensdaling voor de laagste inkomens te beperken.

Of het zal lukken om alle minima niet meer dan 1% te laten dalen, is daarbij nog onzeker, gezien de financiële consequenties die hiermee gemoeid zullen zijn. Wel vind ik, dat wij ons er voor moeten inspannen die daling voor die groep zoveel mogelijk te beperken.

Een tweede punt, waar de fractie grote bezwaren tegen heeft, is de invoering van het kostwinnersprincipe in de sociale zekerheid. Het is in belangrijke mate aan het verzet van de D'66-ministers te danken dat dit punt niet is opgenomen bij de voor 1982

door: aar de goede

Eind maart vond het jaarlijkse grote debat over de landbouwprijzen plaats. Wij zijn van mening dat het aandeel dat de landbouw opslokt van het jaarlijkse budget van de gemeenschap dient te worden beperkt ten behoeve van andere beleidsterreinen. Wij waren voorstanders van een matige prijsverhoging van de landbouwproducten van gemiddeld 9 procent conform het voorstel van de Europese Commissie in Brussel. De landbouwcommissie van het parlement stelde 14% voor.

In de resolutie die het parlement uiteindelijk (na de behandeling van 367 amendementen) aannam werd het advies van de landbouwcommissie met krappe meerderheid gevolgd. Wij hebben tegen deze resolutie gestemd, D'66 is het wel eens met de drie doelstellingen van het landbouwprijsbeleid: verlaging van het landbouwaandeel in het EEG-budget, het bevorderen van het marktevenwicht en een verantwoord ontwikkeling van het inkomen van de landbouwers. Maar ik heb betoogd dat met het voorliggende voorstel zeker het laatste niet bereikt zou worden. Ik heb gewezen op de noodzaak van beleidsmaatregelen voor submarginale bedrijven (vooral in zuidelijke landen), of wel door directe inkomenssteun, dan wel door een aangepast structuurbeleid. Dit laatste door efficiëntere mechanisatie plus extra inkomens uit andere activiteiten, zoals recreatie en landschapsbeheer.

Ook de productiebeheersing zal met de voorgestelde indirecte maatregelen niet worden gerealiseerd. Voor zuivel, suiker en graan zou dit m.i. moeten door contingentering. Ten slotte werden in de voorstellen ook importbeperkende maatregelen aanbevolen voor graanvervangende producten, zoals tapioca, maniok, die voor-

namelijk door ontwikkelingslanden (Thailand, Indonesië, Brazilië) worden geëxporteerd. Een dergelijke maatregel is strijdig met onze ideeën over de herstructurering van de wereldhandel ten gunste van ontwikkelingslanden.

Doeke Eisma vroeg aan de Europese Commissie of zij voornemens is de suggestie van het parlement over grensoverschrijdende milieuvervuiling in de milieu-effectrapportage nu wel of niet over te nemen, en ik of er consequenties met betrekking tot ontwikkelingshulp zullen worden verbonden aan het voltrekken van doodstraffen – zonder vorm van proces – in Suriname. Ook de dood van vier Nederlandse journalisten in El Salvador was onderwerp van mondelinge vragen mijnerzijds.

Tevens viel in deze zittingsperiode de herdenking van het 25-jarige bestaan van het verdrag van Rome, de geboorte van de Europese gemeenschap. Tegenwoordig wordt er nogal wat kritiek op de gemeenschap vernomen: zij is te duur, zij is te besluiteloos, zij is te onmachtig om de grote belangentegenstellingen te overbruggen (denk aan het Verenigde Koninkrijk en de contributieregeling), het parlement heeft onvoldoende invloed, de controle aan de binnengrenzen is nog steeds niet opgeheven, er is nog geen behoorlijk energiebeleid. Toch vergeet men daarbij maar al te licht alles wat er wel bereikt is: er is een politiek klimaat ontstaan waarin conflictoplossing tussen Europese landen door middel van wapens welhaast ondenkbaar is geworden, voorwaar een groots resultaat gezien in het licht van de Europese geschiedenis sinds Karel de Grote. Een tweede grote prestatie was het tot stand brengen van een douaneunie, een mededingingsbeleid, en een gemeenschappelijk landbouwbeleid (ik citeer uit de rede van de voorzitter Dankert). De D'66-leden van het Europese parlement blijven stug hun best doen om de Europese band te versterken en binnen het parlement ook een progressief beleid te voeren.

Onze gesprekken met potentiële medestanders voor een nieuwe progressieve Europese formatie vorderen gestadig. Ook de voorbereiding van het internationale seminarium in juni dat aan die gedachte van toekomstige bundeling van progressieve Europeanen vorm moet geven, schiet goed op.

in de Voorjaarsnota voorgestelde bezuinigingen. Wel is opgenomen, dat „het principe van differentiatie van sociale uitkeringen naar relatieve behoefte” in 1983 tot 700 miljoen aan bezuinigingen zal moeten leiden. Hierbij dient echter te worden bedacht, dat staatssecretaris Dales van Sociale Zaken binnen enkele maanden een grondslagen-nota over de sociale zekerheid zal publiceren, die in de Kamer nog uitvoerig zal worden besproken. Er is dus alle gelegenheid om nog dit jaar onze bezwaren tegen het invoeren van zo'n differentiatie via het kostwinnersprincipe naar voren te brengen. Wanneer in die discussie een Kamermeerderheid zich daartegen verzet, dan zal dit punt ook voor 1983 zeker geen doorgang vinden. Er is dus nog volop mogelijkheid hier onderuit te komen!

Sociaal-economisch gezicht van D'66

Tenslotte nog dit: na de maandenlange discussies over de invulling van de bezuinigingen is het nu de hoogste tijd, dat wij eens wat verder voor ons uitkijken. De fractie heeft daarom tegelijk met het vaststellen van ons eigen plan voor de Voorjaarsnota besloten om op korte termijn een perspectief voor de komende jaren te ontwikkelen. Een kleine werkgroep, bestaande uit enkele fractieleden en leden van werkgroepen van de S.W.B. is momenteel bezig om dit nader uit te werken. Wij hopen dit D'66-plan voor economisch herstel binnen een maand, en hopelijk nog voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2 juni, uit te werken.

Wij hopen hiermee een duidelijke gestalte te kunnen geven aan het sociaal-economisch gezicht van D'66 voor de komende jaren en daarmee antwoord te bieden op dringende vragen als werkloosheidsbestrijding, investeringsherstel en arbeidstijdverkorting.

U zult er de komende tijd wel meer van horen!

Vervolg van pagina 3

nomen, de inbreng wordt slechts getoetst, niet gevormd in de afdeling. De politieke discussie zal pas later opborrelen als in de kroeg een pint wordt gevat. Meedenken en meedoen binnen D'66 beperkt zich voor de meeste betrokkenen tot handopsteken bij de stemming over het zoveelste voorstel: Voor, Tegen, Geen mening.

Voor de ontwikkeling van ander beleid en overeenstemming over te voeren beleid is het gedemocratiseerd besluiten nemen niet voldoende. Vroegtijdige discussie met de nadruk op de politieke keuzemomenten en het verwerken van de inbreng van de leden voordat de stellingen van het eigen gelijk betrokken worden is hiervoor noodzakelijk.

De mogelijkheid om als afdeling in te spe-

len op het door D'66 voorgestane landelijk beleid is met de nieuwe besluitvormingsprocedure voor de ALV verbeterd, met name door de langere voorbereidingstijd. Het zal echter van de afdelingsbesturen afhangen of de discussie over de verschillende beleidshoofdstukken ook werkelijk van de grond gaat komen.

Het hoofdbestuur heeft weinig fiducia in het opleven van de politieke discussie binnen de bestaande partij-organen. Voor de vrije gedachtenwisseling onder de leden over de actuele politiek zullen in het hele land POLITIEKE DISKUSSIEBIJEENKOMSTEN worden georganiseerd. (zie democraat april, pag. 2) Het is wellicht verstandiger om het functioneren van de bestaande organisatie door te lichten alvorens te komen met nieuwe discussieplatforms voor maximaal 25 leden.

Eerste congresdemocraat voor de 33ste ALV op 29 en 30 oktober 1982 in Amersfoort

Democraten,

Op deze pagina treft u de agenda aan voor de 33ste Algemene Ledenvergadering, die zal worden gehouden op 29 en 30 oktober 1982 in de Flint in Amersfoort.

Op deze ALV zullen drie beleidshoofdstukken worden behandeld: Ouderen, Milieu en Politie.

In tegenstelling tot eerdere berichten kan het beleidshoofdstuk Binnenlands Bestuur niet worden behandeld, omdat het niet op tijd gereed was.

In deze Eerste Congres-Democraat worden de beleidshoofdstukken gepubliceerd, verschillende vakatures gemeld en de kandidaatstelling voor die functies geopend.

In de Tweede Congres-Democraat zullen eventueel voorstellen voor wijziging van Statuten en Huishoudelijk Reglement worden gepubliceerd.

In de komende maanden kunnen de beleidshoofdstukken uitvoerig worden behandeld in afdelingen en regio's. Succes!

Mieke van Wagenberg, vice-voorzitter organisatie

Kandidaten gevraagd

A. voor het Dagelijks Bestuur

Tijdens de ALV op 29 en 30 oktober 1982 zal een nieuwe eerste penningmeester worden gekozen. Kandidaten voor deze functie kunnen zich aanmelden door middel van een ingevulde en ondertekende vragenlijst, die op verzoek door het landelijke secretariaat wordt toegezonden.

Wat zijn de belangrijkste taken van de eerste penningmeester?

- Algemeen financieel beheer van/verantwoording voor partijgelden (hoofdbelegging)
- Bewaking liquiditeitspositie partij.
- Controle financiële relaties met derden.
- Afdrachtregeling regio's.
- Contributieregelingen.

Nadere informatie kan worden ingewonnen bij Richard Drexhage, eerste penningmeester ad interim en Jan Prevoo, voorzitter Financiële Commissie.

B. de Landelijke Verkiezingscommissie

De taak van de Landelijke Verkiezingscommissie is omschreven in artikel 60 en 61 van het Huishoudelijk Reglement. Er zullen in deze commissie 5 vacatures ontstaan.

C. de Rapportagecommissie

De taak van de Rapportagecommissie is omschreven in art. 36, 37 en 38 van het Huishoudelijk Reglement.

Er bestaat in deze commissie nog één vacature.

AGENDA 33ste ALV te houden 29 en 30 okt. 1982 in De Flint, Amersfoort

vrijdag 29 oktober 1982

20.00 uur	1. Opening door de partijvoorzitter en voorstellen van de congresleiding
	2. Benoeming notulen- en stemcommissie
	3. Toelichting op de stemprocedure.
20.10 uur	4. Beleidsprogram Hoofdstuk OUDEREN
21.00 uur	5. Wijzigingen Huishoudelijk Reglement
21.15 uur	6. Beleidsprogram Hoofdstuk MILIEU
22.30 uur	7. Schorsing van de vergadering.

zaterdag 30 oktober 1982

10.00 uur	8. Heropening van de vergadering
	9. Toelichting op de stemprocedure
10.10 uur	10. Financiën
10.45 uur	11. Presentatie kandidaten besturen en commissies
11.05 uur	12. Beleidsprogram, Hoofdstuk POLITIE
12.00 uur	13. EUROPA
12.20 uur	14. Lunch
13.00 uur	15. Toespraak partijvoorzitter
13.30 uur	16. Actuele politieke moties
14.30 uur	17. Toespraak fractievoorzitter Tweede Kamer
15.00 uur	18. Uitslag stemmingen
15.05 uur	19. Sluiting door de partijvoorzitter.

D. de Programmacommissie

De taak van de Programmacommissie is omschreven in art. 39, 40, Hoofdstuk X van het Huishoudelijk Reglement.

Er zal in deze commissie één vacature ontstaan.

De kandidaatstelling voor alle functies sluit op 27 augustus 1982 om 12.00 uur. Dan moeten de ingevulde kandidaatstellingsformulieren op het landelijk secretariaat ontvangen zijn.

De in te vullen formulieren zijn op het landelijk secretariaat te verkrijgen.

Congresreglement

Toelichting

Volgens het Huishoudelijk Reglement heeft het Hoofdbestuur besloten het onderstaande congresreglement vast te stellen. Evenals op de voorgaande congressen bevat dit congresreglement alleen bepalingen die niet in het Huishoudelijk Reglement (art. 7 t/m 18) zijn geregeld.

Artikel 1

Het op 29 en 30 oktober 1982 te houden congres is een Algemene Ledenvergadering als bedoeld in art. 7 van het Huishoudelijk Reglement.

Artikel 2

Moties en amendementen die betrekking hebben op onderwerpen, vermeld in de agenda en niet zijn goedgekeurd door tenminste één Algemene Regio-, Subregio- of Afdelingsvergadering, moeten uiterlijk 27 augustus 1982 om 12.00 uur op het landelijk secretariaat ontvangen zijn.

Deze moties en amendementen dienen door tenminste 25 leden van D'66 onderte-

kend te zijn en worden met een aanbeveling van het Hoofdbestuur in het Congresboek gepubliceerd.

Moties en amendementen dienen opgesteld te worden volgens het door de Rapportagecommissie vastgesteld model, dat als bijlage bij dit reglement is gevoegd.

Artikel 3

De behandeling van moties en amendementen geschiedt als volgt:

1. De indiener of een door hem/haar aangewezen lid van D'66 geeft desgewenst een beknopte toelichting.

2. De fungerend voorzitter verleent degenen, die zich volgens de bij de congresleiding berustende sprekerslijst als spreker hebben aangemeld, in volgorde van aanmelding het woord.

3. Het Hoofdbestuur en de Rapportagecommissie kunnen aan het congres een advies omtrent het voorstel geven. Desgewenst geeft de fungerend voorzitter de indiener de gelegenheid tot een kort weerwoord alvorens een motie of amendement in stemming te brengen.

4. De fungerend voorzitter brengt de amendementen in volgorde van ingrijpendheid in stemming en daarna het al dan niet geamendeerde voorstel.

5. De fungerend voorzitter brengt resoluties en moties over een bepaald agendapunt in stemming als alle resoluties en moties over dat agendapunt zijn toegelicht.

De fungerend voorzitter bepaalt de volgorde waarin de resoluties en/of moties in stemming worden gebracht.

Artikel 4

In gevallen betreffende de gang van zaken tijdens het congres waarin dit reglement

► niet voorziet, beslist de congresleiding met inachtneming van de Statuten en het Huis-houdelijk Reglement.

Bijlage bij congresreglement

Wat is een motie of een amendement?

Op letterlijke teksten kunnen slechts amendementen worden ingediend, die precies aangeven welke tekst vervallen, vervangen of aangevuld zou moeten worden.

Voorstellen tot tekstwijzigingen kunnen niet per motie worden ingediend. Moties zijn algemene voorstellen om het congres een uitspraak te laten doen.

Formulering Moties en Amendementen

Motie

Nummer	1
Indiener(s)	2
Woordvoerder	3
Onderwerp	4
De ALV van D'66, in vergadering bijeen te ... op ...	a.
Overwegende dat	b.
Is van oordeel dat	c.
Besluit	
(spreekt als haar mening uit)	d.
Verzoekt (draagt op aan)	e.
Toelichting	f.
Ondertekenaars	g.
naam en adres en handtekening (van 5 ondertekenaars).	
- Toelichting**
ad 1. Nummering gebeurt door de Rap-

portage Commissie of het secretariaat.
ad 2. Dit hoeven niet de ondertekenaars te zijn, dit kunnen ook groeperingen zijn als afdelingen, werkgroepen, regio's. Maar dan moet wel een plenaire vergadering van die groep het voorstel goedgekeurd hebben en moet het voorstel door minimaal vijf indieners worden ondertekend.
ad 3. De woordvoerder hoeft niet van te voren opgegeven te worden.
ad 4. Korte omschrijving van agendapunt en onderwerp, alsmede van de plaats waar in de congresstukken de te wijzigen tekst is te vinden.
ad a. Standaard tekst, gelijk voor alle moties.
ad b. Overwegingen zijn bedoeld om aan buitenstaanders de achtergronden van het besluit duidelijk te maken, of om het besluit goed te kunnen uitvoeren. Niet te verwarren met toelichting!
ad c. Oordeel is al een begin van besluitvorming, het geeft aan welke weg men wil inslaan. Het besluit geeft aan hoe men dat wil bereiken.
ad d. Zonodig opsplitsen in punten.
ad e. Als d. nog niet de aanwijzingen voor de uitvoering van het besluit bevat, hier aangeven wie men daarmee wil belasten.
ad f. Kort en krachtig! De toelichting maakt géén deel uit van de motie. De Rapportagecommissie behoudt zich het recht voor de toelichting in te korten of achterwege te laten.
Bij voorkeur getypte tekst. Slechts één motie per vel.

Amendement

ALV. d.d.
Indieners¹⁾
Woordvoerders:
.....
Contactpersonen, gemachtigd voor overleg met RC.
1
2
Plaats in concept: (Democraat, Hfdst, paragraaf, bladzijde, kolom, regel)
Betreft: wijziging (a)/toevoeging(b)/schrapen (c)/verplaatsing (d)²⁾
Voorstel: (Inhoud amendement, volgens onderstaande voorbeelden redigeren. Is de tekst te lang dan een nieuw formulier gebruiken en niet op de achterkant verder gaan)
ad a. ,,
wijzigen in:
,,
ad b. na ,,
toevoegen:
,,
ad c: na ,,
schrapen:
,,
ad c. ,,
verplaatsen naar na/voor:
,,

- 1) zijn er 25 indieners, dan moeten de namen en handtekeningen op de achterkant van dit formulier worden vermeld.
- 2). doorhalen wat niet van toepassing is.

(advertentie)

HET MEDISCH COMITE NEDERLAND- VIET NAM BLIJFT HELPEN...

DOE MEE

Ik doe mee en ontvang van het Medisch Comité Nederland - Viet Nam
 gratis informatie over het werk van het Medisch Comité
 een girokaart met informatie over de melkpoeder - actie
 Ik wil bovendien regelmatig een bedrag overmaken voor medische hulp en ontvang daarom informatie over periodieke giften aan het Medisch Comité

Mijn naam: _____
 Straatnaam: _____
 Postcode: _____ Woonplaats: _____

Deze strook in een open envelop (een postzegel plakken hoeft niet, mag wel, maar dan envelop dicht) sturen naar: Medisch Comité Nederland - Viet Nam, MCNV-2
 Antwoordnummer 17003, 1000 SL, Amsterdam

Oudere mensen in onze samenleving

1. Inleiding

Wij worden allemaal ouder. Bij de één gaat dat sneller dan bij de ander, bovendien komt ouder zijn in de diverse aspecten van het maatschappelijk leven anders en op een ander moment tot uiting. Ouderen worden in onze samenleving vaak geïsoleerd en als niet-volwaardig beschouwd. Vooral voor degenen die uitsluitend afhankelijk zijn van een AOW-uitkering of (klein)pensioen, is de financiële positie meestal niet rooskleurig. Ook hebben ouderen weinig keuzemogelijkheden ten aanzien van geschikte huisvesting. Een heel algemeen en moeilijk door overheidsop treden op te lossen probleem vormt de grote mate van eenzaamheid onder oudere mensen, vooral ten gevolge van het uiteenvallen van het gezinsverband. Dit alles is voor D'66 reden om een beleid ten behoeve van deze groep te voeren, hetgeen bij volledige gelijkwaardigheid niet nodig geweest was.

2. Uitgangspunten en doelstellingen

Het beleid van D'66 is gericht op volwaardigheid en gelijkwaardigheid van ouderen in onze samenleving. Uitgangspunt daarbij is dat het deel moet uitmaken van algemeen beleid, ook bij het treffen van concrete voorzieningen. Slechts waar eigen behoeften en omstandigheden van ouderen dit nodig maken, mogen specifieke voorzieningen getroffen worden (zgn. categoriaal beleid), waarbij te denken valt aan maatregelen die beogen een achterstand op te heffen. Voor D'66 is een wezenlijk uitgangspunt dat ouderen deelnemen aan beleidsvorming en -uitvoering. Het zelf werken door ouderen aan het behoud en/of de verbetering van hun levenssituatie dient grondslag te zijn voor het beleid. Dit beleid kan ertoe bijdragen dat het eenzijdige beeld (vereenzelviging met geringere vermogens) van ouderen zal verdwijnen.

3. Beleidsvoornemens

De genoemde doelstellingen kunnen langs twee wegen worden bereikt:

- door voorzieningen te scheppen die de belemmeringen ten gevolge van hun ouder worden wegnemen;
- door te zorgen dat oudere mensen meer deelnemen aan de samenleving.

3.1. Pensionering

Gedacht kan worden aan herziening van de *verplichte* pensioenleeftijd. Experimenten met een flexibel pensioensysteem verdienen daarom ondersteuning. Ook dient een betere en tijdige voorbereiding op het pensioen ertoe bij te dragen dat ouderen deze periode van hun leven zinvol kunnen beleven. D'66 hecht grote waarde aan opheffing van ongelijkheden op het gebied van de pensioenaanspraken. Wij zijn voor totstandkoming van een wettelijke regeling, die voorziet in waarde- of welvaarts-vaste pensioenen naast de AOW, waarin geregeld is:

- a. beperking van de uitholling van pensioenaanspraken door inflatie;
- b. opheffing van de zogenaamde pensioenbreuk bij verandering van werkkring of onvrijwillige werkloosheid;
- c. opheffing van ongelijkheid bij pensioenleeftijden en pensioenaanspraken tussen man en vrouw.

Ook pleit D'66 voor een wettelijke regeling van minimum eisen te stellen aan particuliere pensioenen. (Zie ook Hoofdstuk 1, paragraaf 1.6. van dit Beleidsprogramma).

3.2. Deelnamemogelijkheden voor ouderen/Demokratisering van besturen en directies van verzorgingstehuizen

D'66 is van mening dat mensen na hun 65ste jaar *niet per definitie* ook niet meer in aanmerking komen voor bestuurlijke en/of vertegenwoordigende functies. In organisaties en instellingen die zich op ouderen richten, zoals het bejaardenwerk, verpleegtehuizen e.d. moeten de ouderen zelf bij de bestuurlijke en uitvoerende activiteiten betrokken zijn. Deze organisaties dienen dus zowel m.b.t. de directie als m.b.t. het bestuur gedemocratiseerd te worden.

Meer in het algemeen pleit D'66 voor verbreding van de samenstelling van adviesorganen van de regering, bijvoorbeeld door vertegenwoordiging van ouderen in de SER, de Ziekenfondsraad en het College van Advies Algemene Bijstandswet. In afwachting van de verwezenlijking hiervan zouden deze adviesorganen bij bepaalde gelegenheden het advies van de Voorlopige Raad voor het Bejaardenbeleid (waarin ouderenorganisaties vertegenwoordigd zijn) kunnen vragen. Tenslotte zouden Gemeenten de instelling van plaatselijke Ouderenraden moeten bevorderen.

3.3. Zelfstandige huisvesting

Om een zo groot mogelijke zelfstandige woonwijze te kunnen handhaven, moeten meer woningen geschikt gemaakt (kunnen) worden voor bewoning door ouderen (bijvoorbeeld door het aanbrengen van liften en alarmringssystemen). Ouderen moeten zoveel mogelijk tussen alle andere mensen kunnen wonen, onder meer om hun vervreemding van de maatschappij en daarmee één van de oorzaken van hun vereenzaming tegen te gaan. Planning van ouderenwoningen enerzijds, en het beschikbaar zijn van algemene voorzieningen als winkelcentra en openbaar vervoer anderzijds, moeten onderling steeds op elkaar zijn afgestemd.

3.4. Hulpverlening

Het huidige zorg- en hulpsysteem voor ouderen, hetgeen valt onder de gezinsverzorging, werkt niet zoals dat zou moeten. Het aantal verzorgingstehuizen is sterk gegroeid, terwijl de thuishulp en -verzorging ten onrechte sterk zijn achtergebleven. Om ouderen die dat wensen zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen laten wonen, zou het systeem van verzorgingstehuizen veranderd moeten worden. Gedacht kan worden aan zogenaamde Wijkhoven, waar faciliteiten worden geboden voor permanente verzorging en verpleging, alsook voor incidentele verzorging. De Wet op de Bejaardenoorden moet zodanig gewijzigd worden, dat deze aansluit op de Kaderwet Specifiek Welzijn en de Wet Voorzieningen Gezondheidszorg.

Overigens dient naast beroepshulpverlening de vrijwillige hulpverlening aan oudere mensen gestimuleerd te worden.

3.5. Gezondheidszorg

De gezondheidszorg voor ouderen begint steeds meer aandacht te krijgen. Ouderen hebben per persoon per jaar gemiddeld veel meer medische hulp nodig dan anderen. In de geneeskunde en verpleegkundige opleiding moet dan ook voldoende aandacht worden besteed aan de geriatrie.

Hoofdstuk 4 - Milieubeleid

4.1. Inleiding; betekenis en plaats van het milieubeleid

Met al zijn technologisch kunnen grijpt de mens sterk in zijn fysieke omgeving, legt een steeds zwaardere druk op de draagkracht en de uitputbaarheid van het milieu. In het verleden bracht dat hem vooral in conflict met zijn medemens: het ging om het in evenwicht brengen van de verlangens van de verschillende mensen onderling. Met het explosief toegenomen gebruik dat de mens van de mogelijkheden van de aarde maakt komen echter de grenzen van die mogelijkheden in zicht. Dat dwingt tot het herstellen en handhaven van de evenwichten binnen het gehele ecosysteem waarvan de mens deel uitmaakt.

Het handhaven van die evenwichten is een noodzaak: met al zijn technisch vernuft is de mens niet meer dan een onderdeel van zijn omgeving; als dat geheel blijvend uit balans raakt, dan gaat de mens van morgen daarin mee. Deze noodzaak vloeit echter evenzeer voort uit de verantwoordelijkheid van de mens – en daarmee van de maatschappij – voor de kwaliteit van zijn omgeving omwille van de eigen waarde van die omgeving.

Een op deze noodzaak afgestemd milieubeheer moet een centrale doelstelling van het overheidsbeleid zijn. Dat beperkt zich niet tot Nederland: de negatieve effecten van het menselijk ingrijpen op natuur en milieu vormen een probleem op wereldschaal. Nationaal vermeend eigenbelang zal dan ook – óók in ons eigen belang op langere termijn – plaats moeten maken voor een internationaal streven naar verantwoord grondstoffenbeheer, bescherming van oceanen en natuurgebieden en terugdringen van vervuiling. Ondertussen kunnen we niet volstaan met te proberen de internationale ontwikkelingen in deze richting te sturen. We zullen ook op kleinere schaal, binnen Nederland, onze belangenafweging beter moeten afstemmen op de draagkracht van onze omgeving, op herstel en behoud van een voldoende milieukwaliteit en op bescherming van wat ons aan waarden op het gebied van natuur en landschap rest. Daarbij komt dat een goed milieubeheer, ook in economisch opzicht, een kwestie is van investeren in de toekomst: aantasting en verstoring nu komt ons straks duur te staan, met op de rekening – naast onherstelbare schade en blijvend verlies aan functies – een hoge post voor dan onvermijdelijke maatregelen voor herstel en sanering achteraf die een veelvoud kosten van wat nodig is voor een bij voorbaat rekening houden met het milieu.

De eis van ecologische inpasbaarheid is dan ook op langer zicht niet tegengesteld aan een in alle opzichten gezonde economische ontwikkeling, maar juist een onmisbare voorwaarde daarvoor. Op deze basis dient een samengang van milieubeheer en werkgelegenheid te worden versterkt.

Is de betekenis van het milieubeleid dus – onder alle economische omstandigheden – essentieel, het vergt ook een speciale behartiging door de overheid. Dit vindt zijn oorzaak in de omstandigheden dat het milieubelang een belang is waarin weliswaar iedereen deelt – uit een oogpunt van eigenbelang zowel als van verantwoordelijkheid – maar dat niet als specifiek belang aan een bepaald individu of een bepaalde groep is toe te rekenen.

Daardoor wordt het, in tegenstelling tot belangen waarmee men zich meer direkt identificeert, niet als vanzelf in de maatschappelijke belangenafweging tot gelding gebracht. Men kan er dus niet op vertrouwen, dat het milieubelang zonder speciale maatregelen voldoende aan zijn trekken komt. Hier komt bij, dat milieubeheer te maken heeft met alle menselijk handelen dat de samenhang met de onderdelen van het leefmilieu kan verstoren. Dit betekent dat milieubeleid niet zomaar een zoveelste beleidsonderwerp erbij is, maar moet kunnen doorwerken op alle beleidsterreinen.

4.2. Doelstellingen

Uit de betekenis en plaats van het milieubeleid vloeien de volgende drie hoofddoelstellingen voort:

- het waarborgen van een goede leefomgevingskwaliteit, als voorwaarde voor de gezondheid en welzijn van mens, dier en plant;
 - verantwoordelijkheid voor het instandhouden en zorgvuldig beheren van ecosystemen, natuurgebieden en landschappelijke waarden, niet alleen vanwege ons aller belang daarbij maar ook uit respect voor de omgeving als waarde in zichzelf;
 - het veiligstellen van de kans op menswaardig overleven ook voor toekomstige generaties.
- Dit brengt met zich mee dat aan alle activiteiten de eis van ecologische inpasbaarheid moet worden gesteld. Naast het helaas nog steeds noodzakelijke herstel van aangerichte schade en terugdringen van nog bestaande verontreinigingen (sanering) heeft het voorkomen van verontreiniging en verstoring van de omgeving omwille van de gezondheid van mens en dier (preventie), allerhoogste prioriteit.

Alle onderdelen van het milieubeleid moeten dan ook gericht zijn op:

- het voorkomen van verdere milieuaantasting en het terugdringen c.q. herstellen van reeds veroorzaakte schade;
- het ontwikkelen, stimuleren en toepassen van milieuvriendelijker alternatieven; (activiteiten, produkten, productieprocessen, stoffen)
- doeltreffend en spaarzaam omgaan met grondstoffen en energie en bevorderen van hergebruik;
- het rekening houden met de draagkracht van het milieu, het tegengaan van functie-verlies van de fysieke omgeving en het behoud van ecologische verscheidenheid;
- gezondheidsbescherming zowel op het gebied van externe veiligheid als van milieuhygiëne en voedings- en stoffen beleid;
- het respecteren en veiligstellen van de waarden van natuur en landschap, gekoppeld aan een dynamisch beheer.

Hieruit vloeien voor de verschillende onderdelen tal van maatregelen én mogelijkheden voort, waaraan hierna onder (4.5.) uitwerking wordt gegeven.

Waar die uitwerking in het bestek van dit beleidsprogramma uiteraard niet volledig kan zijn, moeten de in deze paragraaf aangegeven doelstellingen worden gehanteerd als toetssteen voor het beleid ook op in dit programma niet nader behandelde punten.

4.3.

4.3.1. Milieubeleid en overig beleid

Waar de mens deel uitmaakt van het milieu, hebben zijn activiteiten per definitie invloed op zijn fysieke omgeving en daardoor ook weer op de mens zelf. Dat brengt met zich mee dat bij al die activiteiten een goed beheer van die omgeving en bescherming van de gezondheid van mens en dier mede in aanmerking moet worden genomen. Daarom houdt milieubeleid niet op bij het bestrijden van verontreiniging van de „milieucompartimenten” t.w. bodem, water en lucht, of het tegengaan van hinder (milieuhygiënisch sectorbeleid). Niet alleen moet het ook de verantwoordelijkheid voor externe veiligheid en milieuvreemde stoffen omvatten en recht kunnen doen aan de wisselwerking tussen de verschillende bestanddelen van het milieu en aan waarden van natuur en landschap (Milieubeheer), het moet ook voldoende kunnen doorwerken in het overig beleid dat zich vanuit andere invalshoeken bezighoudt met al die activiteiten die het milieu kunnen beïnvloeden (Milieubeleid als facetbeleid).

De hiervoor benodigde samenhang in het milieubeleid moet vorm krijgen in concrete verbetering van de integratie in het totale overheidsbeleid. (zie 4.4.) Met een aantal beleidsterreinen (zoals landbouw, ruimtelijke ordening, verkeer en waterstaat, energiebeleid, economische zaken) heeft het milieubeleid meer specifieke raakvlakken. Op onderdelen wordt daarvan elders in dit hoofdstuk melding gemaakt. Zou een volledige uitwerking hier te ver voeren, uitgangspunt moet steeds zijn dat de sector milieu als volwaardig onderdeel bij de be-

sluitvorming wordt betrokken. Het milieubeleid, als kwaliteitsbewakend in plaats van verdelend beleid, dat ook betrekking heeft op plaatsgebonden activiteiten en verontreinigingsbronnen (stoffen) dient als volwaardig beleidsterrein van Ruimtelijke Ordening te worden onderscheiden.

Gezien de aanzienlijke effecten van energieopwekking en -verbruik op het milieu, moet er een grotere betrokkenheid van het milieubeleid bij het energiebeleid komen. (keus van brandstofinzet, verdeling gasinzet, structuurschema electriciteitsvoorziening, electriciteitsplan etc.)

Niet alleen moeten voldoende strakke milieuhygiënische randvoorwaarden worden gehanteerd, het gezamenlijk beleid moet hoge prioriteit geven aan energiebesparing en milieuvriendelijker energievoorziening.

4.3.2. Milieu en Economie

De raakvlakken tussen milieu en economie moeten in positieve zin worden versterkt: niet een schijntegenstelling tussen milieu en economie („Milieu of Werkgelegenheid”) is uitgangspunt, maar een samengaan van milieu en economie op basis van ecologische inpasbaarheid als noodzakelijke voorwaarde voor een gezonde economische ontwikkeling, ook op langere termijn (zie par. 1) Het tijdig realiseren van goede milieuvorzieningen, waar mogelijk op basis van de beste bestaande technieken, hoort ook bij een investeringsbeleid dat het concurrentievoordeel van een voldoende geavanceerd productieapparaat moet verzekeren. Preventief, zoveel mogelijk proces-geïntegreerd toepassen van schone technologie is – behalve uit milieuoogpunt gewenst – goedkoper dan herstel achteraf. Bovendien kan milieutechniek een zeer waardevolle innoverende sector zijn. Tijdsige aankondiging van (verscherping van) normen moet het ontwikkelen van betere technieken, processen en producten en het daarop inspelen bij vervangingsinvesteringen mogelijk maken. Het realiseren van de mogelijkheden op dit vlak moet een belangrijke rol spelen in het beleid voor industriële vernieuwing en werkgelegenheid. Speciale aandacht en ondersteuning verdienen de zgn. MEMO-bedrijven. Aan voorlichting en begeleiding van met name het Midden- en Kleinbedrijf (o.a. via de Kamers van Koophandel), moet meer aandacht worden besteed, evenals aan grotere overzichtelijkheid en hanteerbaarheid van voorschriften en regels.

De wenselijkheid van voldoende mogelijkheid voor financiële ondersteuning van zowel het ontwikkelen en toepassen van schone technologie en het uitvoeren van milieugerichte werkgelegenheidsprojecten, als het helpen overbruggen van door omstandigheden onevenredig hoge kosten voor milieuvorzieningen en sanering van milieuhinderlijke bedrijven, doet niet af aan het **uitgangspunt** dat de kosten van behoorlijke milieuvorzieningen moet worden beschouwd als normale productiekosten. Voor zover deze voorzieningen niet door het bedrijf zelf maar door de overheid worden getroffen, dient in de kosten ervan en in die van de uitvoering van het daarmee samenhangend beleid via heffingen te worden bijgedragen op grond van het beginsel „de vervuiler betaalt”. Betalen is immers geen vrijbrief voor vervuilen! Samen met een goed stelsel van verboden, normen en voorwaarden moet het heffingenbeleid preventie en bronbestrijding bevorderen. In dat verband valt ook een remmende functie in de heffingen te verdisconteren. (Doorberekening van milieukosten in de prijzen moet niet via compensatie op de algemene inflatie worden afgewenteld) Naast de opbrengsten uit heffingen, moet ook een voldoende bijdrage voor het milieubeleid uit de algemene middelen worden gewaarborgd. Het vergeleken met andere beleidsterreinen relatief geringe aandeel van de kosten van milieubeheer op het totaal van onze economie (in 1982 nog geen 1% van het Bruto Nationaal Product) en het investeringskarakter van een preventief milieubeleid (het voorkómen van veel hogere saneringskosten later) maken het mogelijk en noodzakelijk het milieubeleid ook onder de huidige omstandigheden voldoende financieel te onderbouwen.

Het Fonds Luchtverontreiniging moet worden uitgebouwd tot een regeling voor vergoeding van moeilijk verhaalbare schade door milieuverontreiniging (milieuschadefonds naar analogie van de regeling in de Wet Aansprakelijkheid Motorrijtuigen, WAM).

4.4. Integratie; Bestuurlijke Instrumenten; Burger en Milieubeleid

Het milieubeleid vraagt om maatregelen op bestuurlijk vlak. Immers, mede met het oog op het milieubeleid als facetbeleid, zullen aanpassingen van de bestuurlijke organisatie en het bestuurlijk instrumentarium nodig zijn om de realisering van een milieubeleid zoals D'66 voorstaat mogelijk te maken. Het gaat daarbij zowel om integratie van het milieubeleid als om stroomlijning en verbetering van de hanteerbaarheid van de in de opbouwfase te zeer versnipperd geraakte milieuwetgeving. Wat de integratie betreft moet (mede in het kader van het project integratieplan milieubeleid) zowel de interne samenhang tussen de onderdelen van het milieubeleid worden vergroot (interne integratie) als de doorwerking van het milieubeleid in het overig beleid met concrete maatregelen worden verbeterd en veiliggesteld (externe integratie). Versterking van de coördinerende verantwoordelijkheid is gewenst.

In dit verband moet gestreefd worden naar een versterkt Ministerie van Milieubeheer en Volksgezondheid waar de eerste verantwoordelijkheid voor alle primair tot het milieubeleid te rekenen onderwerpen berust, terwijl de Minister van M&V ook voor die taken die onder andere ministers vallen een duidelijke coördinerende bevoegdheid op het punt van milieubeheer moeten krijgen. Bij de taken die nu nog bij andere departementen liggen en overgebracht moeten worden naar het departement van M&V valt te denken aan: kwalitatief waterbeheer, natuurbeheer en het daarmee samenhangende land-schapsbeheer en geluidhinder in verband met verkeer en vervoer. De coördinerende bevoegdheid op het punt van milieubeheer kan onder meer tot uiting komen in een onderraad van de Ministerraad voor milieuzaken, met de Minister van M&W als coördinerend bewindspersoon. Nadat in de afgelopen jaren veel aandacht is gegeven aan de uitbouw van een gedeelte van de milieuwetgeving in de zogenaamde sectorwetten, is het nu dringend noodzakelijk geworden om die wetgeving te bundelen en te stroomlijnen. Daartoe zal de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne moeten worden uitgebreid tot een basiswet voor het milieubeleid. Dat betekent dat in die wet zowel de algemene uitgangspunten en doelstellingen van het milieubeleid moeten worden vastgelegd, als een verder verbeterd instrumentarium zal moeten worden opgenomen.

Van groot belang voor een slagvaardig en preventief milieubeleid is het invoeren van één geïntegreerde milieuvergunning in plaats van de verschillende vergunningen gebaseerd op de afzonderlijke sectorwetten. Voor het opbouwen van een preventief beleid, voor het samenhangend beoordelen van vergunningen en het realiseren van een planmatig beleid, zal het zo snel en volledig mogelijk invoeren van de Milieu-effectrapportage door moeten gaan en voorafgaand een goed interimbeleid op rijksniveau moeten worden opgebouwd. Verder zijn belangrijke elementen o.a.: normstelling, één regeling voor financiële aspecten als subsidies en heffingen, integrale voortschrijdende meerjarenplanning (ook op rijksniveau), zicht, controle, bestuurlijke sancties, strafsancities naar model van de Wet Economische Delicten in de Wet algemene bepalingen, onderzoek naar verlengde verjaringstermijn).

In de komende jaren zal ten behoeve van het milieubeheer veel onderzoek moeten worden verricht. Dit hangt samen met de invoering van de milieueffectrapportage, de wetgeving voor milieugevaarlijke stoffen en de sanering van bodem, water en lucht. Een goede beleidsuitvoering vergt voldoende kennis en deskundige mankracht. Daartoe zal voldoende en goed geschoold personeel moeten worden opgeleid. Daarnaast is het noodzakelijk om voldoende onderzoekscapaciteiten ter be-

schikking te hebben binnen en buiten de organisatie van de overheid. Zo zal op basis van de huidige werkzaamheden het rijksinstituut voor de volksgezondheid moeten worden uitgebreid tot een rijksinstituut voor volksgezondheid en milieubescherming.

Betrokkenheid van de burger is een onmisbare voorwaarde voor een goed milieubeleid en brengt onder meer met zich mee: mogelijkheid van inspraak in een vroeg stadium van de besluitvorming, ruime beroepsmogelijkheden gekoppeld aan sterke vereenvoudiging en versnelling van beroepsprocedures, meer mogelijkheden voor de consument (beleid in samenwerking met een bewust consumentengedrag), o.a. door informatieve etikettering en bevorderen verkrijgbaarheid van milieuvriendelijke producten, versterking van milieu-educatie in de ruimste zin, zowel als van gericht vakonderwijs en onderzoek op het gebied van milieubeheer.

4.5. Onderdelen van milieubeleid

4.5.1. Waterbeheer

Kwalitatief waterbeheer

Vervuiling van oppervlaktewater door zuurstofbindende stoffen mag belangrijk teruggedrongen zijn, eutrofiëring („overbemesting“) van oppervlaktewater is echter nog steeds een groot probleem, evenals verontreiniging door zware metalen en niet-afbreekbare organische stoffen. Voortvarende opstelling van waterkwaliteitsplannen zowel als verbieden resp. terugdringing van zwarte en grijze lijst-stoffen, ter uitvoering van de gewijzigde Wet verontreiniging oppervlaktewater, heeft dan ook hoge prioriteit. Eutrofiëring moet worden tegengegaan door verbod van fosfaathoudende wasmiddelen, verbeterde mestopslag en maatregelen tegen verspreide lozings. Zuivering aan de bron moet krachtig worden bevorderd. Waar zinvol moet de derde trap in zuiveringsinstallaties verplicht worden gesteld.

Lozingsnormen moeten mogelijk worden gebaseerd op de meest geavanceerde zuiveringstechniek.

Zeeverontreiniging

Het tegengaan van oppervlaktewaterverontreiniging (Rijn en Maas!) moet des te krachtiger worden aangevat met het oog op bescherming van Waddenzee en Noordzee. Hiervoor dient ook de Wet verontreiniging zee-water te worden benut voor het consequente tegengaan van schadelijke lozings. Verder zij verwezen naar de onder „Internationaal milieubeleid“ genoemde maatregelen.

Kwantitatief waterbeheer

De daling van het diep grondwaterpeil is zorgwekkend en moet zo snel mogelijk tot staan worden gebracht. Het beleid op basis van de Grondwaterwet moet zich richten op beperking van het grondwatergebruik, onder meer door betere peilbeheersing, voorkómen van het gebruik van drinkwater voor industrieprocessen die met water van mindere kwaliteit kunnen volstaan. De Grondwaterwet dient zo snel mogelijk in werking te treden; uiteindelijk moet grondwater in hoofdzaak voor de drinkwatervoorziening worden onttrokken. Ondergrondse opslag van relatief schoon oppervlaktewater moet worden bevorderd. Bij het beperken van wateronttrekking moet in het bijzonder rekening worden gehouden met het ontzien van ecologisch kwetsbare gebieden.

4.5.2. Luchtverontreiniging

De overschrijding in de afgelopen jaren van het zgn. SO₂-plafond van 500.000 ton per jaar illustreert maar al te duidelijk de noodzaak van een consequent beleid ter bestrijding van luchtverontreiniging, niet alleen wat betreft SO₂ maar ook voor NO_x en andere stoffen, zowel als voor stof- en roetemissies. Zo snel mogelijk uitwerking van normen ingevolge de Wet Luchtverontreiniging is gewenst. Het terugdringen van emissies door toepassing van best bestaande technieken moet vergezeld gaan van voorrang voor het verder ontwikkelen en toepassen van schonere processen en bronbeperking; dit geldt zowel voor proces-emissies (industrie en energie-opwek-

king) als voor huishoudens en verkeer. (Zie ook hfdst. 4.5.7. over verkeer-vervoer) Voor SO₂ moeten de bestrijdingsprogramma's een blijvende handhaving van het SO₂-plafond veilig stellen. Er dient met spoed een NO_x-bestrijdingsbeleid te worden ontwikkeld.

De relatie tussen energiegebruik en luchtverontreiniging (zie ook het hfdst. energie) brengt met zich mee dat ook uit een oogpunt van milieubeleid energiebesparing als hoofddoel van het beleid moet gelden. Daarnaast zijn op het vlak van milieuvriendelijke energievoorzieningen m.n. de ontwikkeling van stromingsbronnen (zon, wind, methaanvergisting, etc.) en uitbreiding van de toepassing van warmtekrachtkoppeling van belang.

Toekomstige uitbreiding van koleninzet zal gepaard moeten gaan met toereikende milieuvoorwaarden (zie ook bij afval), zoveel mogelijk procesgeïntegreerd en volgens de best beschikbare techniek. Het SO₂-plafond en de uitgangspunten m.b.t. milieunormen in de kolennota vormen gezamenlijk het kader waarbinnen de koleninzet moet plaatsvinden. Kleinschalige koleninzet dient te worden tegengegaan, wegens onvoldoende mogelijkheden voor voldoende milieu-waarborgen. Verdere ontwikkeling en toepassing van wervelbedverbranding dient te worden bevorderd. Voor inzet in extra-kwetsbare gebieden (Rijnmond) dient voldoende aardgas beschikbaar te blijven (BIPC).

Het gebruik van chloorfluorkoolwaterstoffen (cfk's) dient wegens het gevaar voor aantasting van de ozonlaag, verder te worden teruggedrongen, zowel door vermindering van het gebruik als drijfgas in spuitbussen als door het zoeken naar alternatieven voor andere toepassingen.

Verlaging van emissie-normen voor auto's (CO, koolwaterstoffen) dienen te worden nagestreefd, het loodgehalte van benzine moet worden teruggebracht tot de zgn. Duitse norm.

4.5.3.

Geluidhinder is, met name in steden en bij vliegvelden en sommige industrieën, nog steeds een ernstig probleem. Waar mogelijk dient, o.a. door zónering en bronbestrijding, een preventief beleid te worden gevoerd.

Verdere vertraging van de uitvoering van de Wet Geluidhinder moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

Vooruitlopend op de algemene maatregelen van bestuur die deze uitvoering mogelijk moeten maken, kan door een stringente toepassing van de Hinderwet alsook bij het vaststellen van bestemmingsplannen rekening worden gehouden met de lawaaibestrijding.

Regionale differentiatie van de 50 dB(A)-norm, met als criterium de bevolkingsdichtheid, is gewenst. Het „oprekken“ van de maximale geluidbelastingnorm dient een uitzondering te zijn.

Zónering en sanering van luchthavens dient planmatig en voortvarend te worden aangepakt. De taak van het vliegveld moet bij de zónering nog volledig open zijn. Hierbij dient een taakstellende geluidzónen van 20 à 25 KE, te bereiken binnen ca. 10 jaar, te worden vastgesteld naast de zónen begrensd op 35KE voor de kortere termijn.

De luchtvaart dient aan strenge geluidsbeperkingen te worden onderworpen. Stillere vliegprocedures, aanpassing van vluchtschema's en vliegbeweging, stillere vliegtuigen, en nachtsluiting moeten in het beleid de hoogste prioriteit krijgen.

Hierbij is ook bijzondere aandacht nodig voor militaire vliegvelden, die in het algemeen veel hinder veroorzaken. De kleine luchtvaart moet boven alle stiltegebieden worden verboden. De regeling voor „verplichte stiltegebieden“ (bescherming van Natuurgebieden) ingevolge de Wet Geluidhinder moet consequent worden uitgevoerd. Auto's (aanbevelingen Oeso!), apparaten etc. moeten aan voldoende strenge geluidseisen gaan voldoen. Isolatie voor energiebesparing in de bouw moet gecombineerd met geluidsisolatie.

4.5.4. Bodem

De vele gevallen van bodemverontreiniging die – als erfenis van een onachtzaam verleden – aan het licht zijn gekomen, confronteren ons niet alleen met de noodzaak van een kostbare en moeilijke meerjarige saneringsoperatie, maar moeten ook en vooral de les leren van de noodzaak van preventief beleid, een Wet Bodembescherming moet daarvan het centrale punt zijn. (Zie verder ook 4.5.5.).

4.5.4.1. Bodembescherming

Bodembescherming is een veelomvattende taak: het bewaken van een voldoende bodemkwaliteit, het behouden van de geschiktheid voor de verschillende onmisbare functies die de bodem voor mens, dier en plant vervult, het bewaren van evenwicht tussen de verschillende vormen van bodemgebruik en het beschermen van bodem en grondwater tegen verstoring en verontreiniging. Vergt dit het inacht nemen van de betekenis van bodembescherming op velerlei gebied, voor een voldoende samenhangende en consequente vervulling van deze taak moet een primaire verantwoordelijkheid voor bodembescherming als onderdeel van het milieubeleid bij de voor dat milieubeleid verantwoordelijke bewindspersoon worden gelegd. Het in dit opzicht te versterken Wetsontwerp Bodembescherming moet niet alleen binnen afzienbare tijd tot wet worden, maar ook tot toepassing kunnen komen in een sluitend geheel van uitvoeringsmaatregelen. In afwachting daarvan moet een interimbeleid worden gevoerd dat het beschermen van de bodem bij de uitvoering van bestaande regelingen op verschillende beleidsterreinen voldoende waarborgt.

4.5.2. Bodemsanering

Gedurende een aantal jaren zal de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen voor uitvoering van de provinciale saneringsprogramma's moeten worden zekergesteld. De gewenste voortvarende aanpak van de vele gevallen van bodemverontreiniging mag niet ten koste gaan van het voorbereidend onderzoek en de zorgvuldige uitvoering die veelal nodig is om verspreiding of verplaatsing van verontreiniging te vermijden. Dit maakt een goede en open voorlichting aan en betrokkenheid van de bevolking in het betrokken gebied eens te meer noodzakelijk. Gezien de onvermijdelijk lange duur van de totale saneringsoperatie (waarbij voorrang moet worden gegeven aan gevallen waarin bestaande of toekomstige woonbebouwing, drinkwatervoorziening, kans op om gezondheidsredenen ongewenste opname van stoffen of bedreiging van ecologisch kwetsbare gebieden in het geding is) moet de interimwet bodemsanering bij de totstandkoming van de Wet Bodembescherming als saneringshoofdstuk in die wet worden opgenomen.

4.5.5. Afval

De afvalstroom in Nederland neemt nog steeds toe. Eerste doel van het afvalbeleid blijft dan ook terugdringen van verspilling en voorkomen dat afval ontstaat. Stedelijk afval („huisvuil”) en sloopafval zijn daarbij vooral een probleem vanwege de grote hoeveelheden, chemisch afval vanwege giftige eigenschappen en daaraan voor mens, dier en plant verbonden risico's. Voor alle categorieën afval moet dan ook een verschuiving naar een meer preventief beleid worden gerealiseerd, waarbij niet alleen door hergebruik na het afvalstadium, maar ook door aanpassing van producten en productieprocessen en van het consumptiegedrag, de afvalstroom wordt ingedamd en het ontstaan van onverwerkbaar afval wordt tegengegaan.

4.5.5.1. Chemisch afval

Het terugdringen van het ontstaan van m.n. onverwerkbaar chemisch afval staat voorop. Met een goede toepassing van de Wet Chemische Afvalstoffen moet onverantwoord handelen met chemisch afval (zoals ons dat de afgelopen tijd heeft opgescheept met ernstige bodem- en waterverontreiniging) worden uitgebannen. Daarvoor is onder meer van belang: een aanpassing van de wet

om de gang van het afval van ontstaan tot de verwerking beter te kunnen volgen en de producent van het afval voor die gang verantwoordelijk te kunnen houden, voldoende mankracht voor een goed preventief toezicht op naleving zowel als opsporing van overtredingen, verzwaring van strafsancities en verlenging van de verjaringstermijn, stelselmatige doorlichting van de produktie waar chemisch afval kan ontstaan en invoering van een verplichte materiaalbalans (voorraadadministratie van grondstoffen), goede samenhang met het beleid op het gebied van produktie en toepassing van milieugevaarlijke stoffen, voorzien in voldoende capaciteit voor verantwoorde opslag en verwerking. Een nauwere betrokkenheid van de overheid bij de organisatie en kwaliteitsbewaking van de verwerking van chemisch afval laat onverlet de eigen verantwoordelijkheid van de producent van chemisch afval voor goede verwijdering en verwerking. De daaraan verbonden kosten moeten door de producent van het afval worden gedragen.

4.5.5.2. Stedelijk afval

Het inperken van de afvalstroom vraagt een aanpak zo dicht mogelijk bij de bron en moet al vóór het afvalstadium beginnen. Daarvoor is o.a. nodig: tegengaan van wegwerpartikelen en overtollige verpakkingen, opnieuw invoeren van statiegeld naast het gescheiden inzamelen van glasverpakking, gebruik van kringlooppapier, een langere levensduur van duurzame consumptiegoederen, steun voor reparatiebedrijven, allerlei vormen van hergebruik, gescheiden inzameling als hulpmiddel bij efficiënte terugwinning van materialen. De mogelijkheden van Hoofdstuk V van de Afvalstoffenwet moeten worden toegepast in een op preventie en hergebruik gericht beleid dat ook doorwerkt in de provinciale afvalstoffenplannen. Naast een zorgvuldige opbouw van regelingsfaciliteiten is voor het ter verwerking overblijvende afval verbranding alleen acceptabel onder goede milieuhygiënische voorwaarden, met waar mogelijk benutting van vrijkomende warmte. Storten moet zoveel mogelijk worden beperkt en moet aan alle eisen van gecontroleerd storten voldoen. Bij compostering moet een zorgvuldige scheiding vooraf van organisch materiaal uitgangspunt zijn voor produktie van compost zonder verontreiniging.

4.5.5.3. Speciale problemen

Provinciale planning moet leiden tot voorzieningen voor verantwoorde verwerking van ziekenhuisafval. Een heffing op autowrakken moet voldoende middelen opleveren voor een goede uitvoering van provinciale autowrakkenplannen. Autobanden moeten worden ingezameld voor recycling. Aan het verantwoord bergen van verontreinigd slib uit havens en rivieren en baggerspecie moeten hoge eisen worden gesteld. Terugdringing van waterverontreiniging (zie 4.5.1.) moet de omvang van dit probleem voor de toekomst reduceren. Een vraagstuk apart, zowel qua eigenschappen als qua groeiende omvang bij toekomstige grotere koleninzet, vormt het afval aan de toepassing van kolen verbonden. Die toepassing zal afhankelijk gesteld moeten worden van de tijdige ontwikkeling en realisering van verwerkingsmogelijkheden voor het afval. Hierbij staat het gebruik als vervangende grondstof voorop, waarmee tevens het ontgrondingenbeleid kan worden gediend. Er moet een landelijk plan komen voor beperking van winning van oppervlaktedelfstoffen (zand, grind, mergel) tot de minst kwetsbare gebieden, in samenhang met terugdringing van het verbruik door hergebruik en produktie van alternatieve materialen (gips, havenslib, vliegias van centrales).

4.5.6. Milieugevaarlijke stoffen

Het voorkomen van belasting van het milieu en gezondheidsbedreiging door gevaarlijke chemische stoffen in het kader van de toekomstige Wet Milieugevaarlijke Stoffen, vraagt in elk geval een streng toelatingsbeleid voor nieuwe stoffen op basis van „omkering van de be-

wijslast" (dus voorafgaand onderzoek naar de onschadelijkheid) en een algemene risicoaansprakelijkheid zoals voorzien in het Nieuw Burgerlijk Wetboek. Voor de immense hoeveelheid bestaande stoffen zal een beoordelingssysteem (met prioriteitsstelling via screening op vermoedelijke schadelijkheid) moeten worden ontwikkeld.

Speciale aandacht is nodig voor het opleiden van voldoende deskundigen, m.n. toxicologen. Schadelijke bestrijdingsmiddelen en onnodige additieven moeten worden teruggedrongen. Strakke toepassing van de Bestrijdingsmiddelenwet moet hand in hand gaan met het ontwikkelen van alternatieven (biologische bestrijding, meer resistente teelten enz.) (zie ook Hoofdstuk Landbouw van dit Beleidsprogramma)

Vanwege de benodigde deskundigheid moet hier een centraal beleid gevoerd worden; decentralisatie van milieubeleid is niet realiseerbaar.

4.5.7. Externe veiligheid

Beoordeling van de maatschappelijke aanvaardbaarheid van de gevaren verbonden aan risicodragende processen, activiteiten, en produkten kan bij de huidige verbodkeuring en ontoereikende regelgeving onvoldoende tijdig en democratisch plaatsvinden. Deze beoordeling moet worden gekoppeld aan een samenhangend voorwaarden stellend beleid op het gebied van de externe veiligheid. Dit moet in nauwe relatie staan tot het beleid t.a.v. de veiligheid binnen het bedrijf (arbeidsomstandigheden), zowel als tot verbetering van rampenbestrijding (alarmregelingen, rampenplannen). Belangrijke elementen zijn onder meer het vervoer van gevaarlijke stoffen als onderdeel van de gehele keten van aanvoer en produktie tot gebruik, beheersing van de LPG-keten (met beperking van verspreid kleinverbruik en geconcentreerde aanvoer op een voldoende veilige aanlandingsplaats), meldingsregeling voor milieu-incidenten.

Er moet een goede afstemming plaats hebben op het gebied van de milieugevaarlijke stoffen, met speciale aandacht voor de relatie tot de normstelling uit een oogpunt van arbeidsomstandigheden (zgn. MAK-waarden; normen voor lage doses radioactieve straling).

4.5.8. Hinderwet

Door een consequente toepassing zowel als handhaving van de gewijzigde Hinderwet, moet deze (hangende een uitbouw van de Wet algemene bepalingen tot Milieubasiswet, zie par. 4.4.) zo goed mogelijk gaan functioneren als algemene milieuwet naast de sectorale wetten. Voor kleinere inrichtingen valt te denken aan standaardvoorschriften. De uitvoering van de Regeling sanering milieuhinderlijke bedrijven moet goede voortgang houden. Door betere prioriteitsstelling, organisatie, bewerktuiging en bundeling van technische kennis en voorzieningen (regionale milieudiensten) moet de vaak nog tekortschietende taakvervulling van de gemeente op het terrein van de Hinderwet verbeterd worden.

4.6. Natuur- en landschapsbescherming

De druk op natuur en landschap is door het steeds intensiever gebruik van de ruimte sinds het begin van deze eeuw voortdurend vergroot. Was het Nederlandse landschap sterk beïnvloed door de traditionele vormen van boerenbedrijf, met de grotere bedrijfsvormen onderging het landschap een schaalvergroting.

Tegelijkertijd hebben stedenbouw en industrie grote stukken van de ruimte in beslag genomen, eiste de toenemende recreatie haar aandeel en zorgde wegensaanleg voor aanmerkelijke veranderingen. Daarnaast vormt verontreiniging van bodem, water en lucht een bedreiging van ecologische kwaliteit. Als gevolg van deze processen gaat de waarde van natuur en landschap in Nederland voortdurend achteruit. Zelfs de kwaliteit van nog bestaande natuurgebieden wordt onvoldoende meer ondersteund door het omringende gebied, waardoor deze verder in waarde achteruitgaan.

De dreiging van een voortgaande en blijvende verarming moet dan ook worden tegengegaan door behoud, herstel

en ontwikkeling van natuur en landschap als beleidsdoel een volwaardige plaats te geven bij beheer en gebruik van de niet-bebouwde omgeving.

Om deze bedreigende ontwikkelingen ten goede te keren is een veelvoud van maatregelen gewenst. Deze worden uitgebreider beschreven in de SWB-nota Natuur- en landschapsbescherming. Voor de uitwerking op het vlak van de ruimtelijke ordening wordt verwezen naar hoofdstuk 4.3.1. Voor de relatie landschap- en natuurbehoud/landbouw wordt mede verwezen naar het hoofdstuk landbouw (hfdst. 5).

In het hierboven bepleite zorgvuldiger omgevingsbeheer horen in elk geval de volgende elementen: In het landbouw-beleid moet meer ruimte komen voor gedifferentieerde bedrijfsvoering naargelang de aard van het gebied en voor integratie van landbouw, natuur- en landschapsbeheer en -verzorging. Bij de inrichting van de landelijke gebieden moet worden uitgegaan van een zo groot mogelijke samenhang tussen agrarische, natuurwetenschappelijke, landschappelijke en recreatieve functies van de ruimte; ruilverkavelingen moeten worden ingepast in een landinrichtingswet, die recht doet aan alle functies van het landelijke gebied.

Het in de zgn. recreatienota geformuleerde beleid moet beter worden benut om de tegenstellingen tussen boeren en natuurbeschermers te overbruggen; dit vergt ook reservering van toereikende financiële middelen waarop de afgelopen jaren te stelselmatig is gekort.

Naast uitbouw moet er een duidelijker ordening komen in de financiering van natuurbehoud en landschapsbescherming. Vanuit het huidige beheersbeleid - dat vooral op verboden is gebaseerd - moet worden toegewerkt naar een meer voorwaardenscheppend beleid dat het sluiten van beheersovereenkomsten voor de boeren reëler maakt. Hierbij hoort uitwerking van een systeem van stelselmatiger vergoeding voor landschapsverzorgende taken.

Het in de Nota Nationale Landschappen beoogde beleid om de meest karakteristieke grotere cultuurlandschappen te sparen dient - gelet op de snelheid waarmee de waarden-teruggang zich voltrekt - in zo hoog mogelijk tempo te worden gerealiseerd.

Het brengen van meer natuurgebieden onder de werking van de Natuurbeschermingswet moet prioriteit krijgen; daarvoor is mede van belang een spoedige herziening van de bestaande wet.

Verdere aantasting en verstoring van de nog resterende waardevolle, onvervangbare gebieden (incl. de grote wateren, buitendijkse gebieden en de Noordzee) moet worden tegengegaan; een op behoud en bescherming gericht effectief beheer is daarvoor noodzakelijk. Het gaat hierbij onder meer om Markermeer, Naardermeer, Oosterschelde, Wadden- en Eems-Dollardgebied, Veluwe, Plateau van Margraten, Biesbos, Lauwersmeer, Oostvaardersplassen. Indien zich mogelijkheden voor „milieubouw" voordoen, moet hierop flexibel worden ingespeeld. De genoemde Oostvaardersplassen zijn een goed voorbeeld hiervan.

Zoals nader aangegeven in het hoofdstuk Ruimtelijke Ordening, is ten aanzien van de verstedelijking een krachtig planologisch beleid nodig om te zorgen dat de grenzen tussen stad en platteland niet nog verder vervagen. Belangrijk is hierbij o.a.:

nadruk op herstel van en bouwen in bestaande steden; beperking van woon-werkverkeer en woon-recreatieverkeer door beperking van onderlinge afstanden en stimulering van milieuvriendelijker vervoer; kleinschaliger uitvoering van wegen en fietspaden in het buitengebied.

Een zorgvuldig evenwicht tussen recreatie en natuur- en landschapsbescherming, rekening houdend met aard en draagkracht van een gebied, is gewenst. Dat leidt onder meer tot meer mogelijkheden voor de openlucht recreatie in de omgeving van grote bevolkingscentra (parkbossen, volkstuintjes, massarecreatieprojecten) en het zonodig in kwetsbare gebieden in goede banen leiden van de recreatie door zonering.

In de bossen kan meer dan totnu toe worden gestreefd

naar integratie van recreatie en natuur, onder meer door het instellen van speciale zones, zonder dat de productiefunctie van de bossen wordt geschaad.

Ontgrondingen vinden dikwijls plaats in waardevolle gebieden (zoals Rivierengebied en het Zuid-Limburgse heuvelland); vooruitlopend op de wijziging van de Ontgrondingenwet dient daarom reeds nu een zo terughoudend mogelijk ontgrondingenbeleid te worden gevoerd. Dit brengt met zich mee: vervanging van oppervlaktedelfstoffen door o.a. afvalstoffen, zuiniger productietechnieken, grondstoffenbesparend ontwerpen, regeling in nationale meerjarenplannen van het kwantum (gebaseerd op verantwoording door producenten van hun afzet, op de importmogelijkheden en mogelijke alternatieven) van provinciewege geen langlopende vergunningen verstrekken, bijdrage van producenten in de kosten van landschapsherstel op basis van vooraf te maken plannen voor natuurbouw en toepassing van milieu-effect-rapportage.

Voor wat betreft terreingebruik door defensie gaat het niet alleen om beperking van de omvang van militaire oefenterreinen, maar vooral om verlichting van de druk op terreinen met belangrijke natuurlijke waarde en om een zorgvuldig beheer daarvan. Met name het Waddengebied moet meer worden ontzien (geen oefenterrein in de Marnewaard, minder oefenen met vliegtuigen in de buurt van of op de Waddeneilanden).

Natuurgebieden dienen in principe niet te worden bestemd als militair oefenterrein en waar toch een oefenterrein in natuurgebied gevestigd is of wordt, dient een beheersplan te worden opgesteld.

4.7. Internationaal milieubeleid

Het grensoverschrijdende, zelfs mondiale karakter van de bedreiging van het milieu maakt een grote inzet op dit punt ook in het internationaal beleid nodig.

De houding t.a.v. het milieu in eigen land zoals in dit hoofdstuk aangegeven dient daarbij richtsnoer te zijn ook in internationaal verband. Het nog niet gereed zijn van internationale afspraken mag geen excuus zijn voor het uitstellen van maatregelen in eigen land. Tegelijkertijd dient Nederland zich in de verschillende internationale kaders ondermeer in te zetten voor: geen export van afvalvervuiling naar buurlanden, zo goed als verplaatsing van vervuiling, ongewenste productie of schadelijke stoffen naar ontwikkelingslanden moet worden bestreden; integratie van natuur- en milieubescherming in de ontwikkelingssamenwerking; ondersteuning voor en toepassing in het Nederlands beleid van de „World Conservation Strategy” zoals ontwikkeld door de Internationale Unie voor Natuurbehoud; verbetering en versterking van het werk van het United Nations Environmental Programme; toepassing van in eigen land geldende productievoorschriften ook bij fabricage voor export. Meer specifiek voor het EG-beleid kunnen de volgende uitgangspunten worden genoemd:

- Het terugdringen van schaarste dient zich, ook in Europees verband, uit te strekken tot de schaarste aan grondstoffen, natuur, en zuiverheid van het water, lucht en bodem. Bij alle huidige en toekomstige activiteiten mag niet worden volstaan met symptoombestrijding of herstel van de aan te richten schade, maar dienen het voorkomen van verdere milieuaantasting en het verbeteren van reeds aangetaste kwaliteit voorop te staan;

- Er dient overeenstemming te komen omtrent het financieel instrumentarium (o.a. milieueffingen) en omtrent normen. De problematiek van milieueffingen en het instellen van milieuschadefondsen moet in het kader van de EG met spoed tot een oplossing worden gebracht;

- De kosten van de milieumaatregelen zijn i.h.a. voor rekening van de (economische) veroorzaker van de „vervuiling” (principe: de vervuiler betaalt); onder „vervuiling” wordt in dit verband ook dreigende vervuiling verstaan, waarvoor preventieve maatregelen moeten worden getroffen. In geen geval mag het principe „de vervuiler betaalt” ertoe leiden dat de plicht om milieu-aantasting waar mogelijk te voorkomen afgekocht

wordt;

- EG-milieumaatregelen vormen doorgaans minimum-afspraken. De lidstaten dienen daarom steeds de vrijheid te behouden verdergaande maatregelen (normen, vergunningsvoorwaarden) te nemen. Het nog niet gereed zijn van internationale afspraken mag geen excuus zijn voor het uitstellen van de maatregelen in eigen land.

- Er dient te worden gestreefd naar een internationaal milieubesef en milieubeleid. Niet alleen moet export van vervuiling naar buurlanden worden vermeden, maar ook verplaatsing van sterk vervuilende processen naar derde landen buiten de EG of naar gebieden buiten iedere nationale rechtsmacht;

- De EG-milieurichtlijnen dienen gefaseerd aangescherpt te kunnen worden d.m.v. een proces van dynamische aanpassing aan vooruitgang van techniek en wetenschap, en tevens aan gewijzigde inzichten, hierbij moet steeds gestreefd worden naar toepassing van de „best technical means” en stringente toepassing van het „standstill”-beginsel.

De bescherming van het milieu verdient een zelfstandige plaats in het EG-beleid en zou als volwaardige doelstelling in het EG-verdrag moeten worden vastgelegd.

Enkele belangrijke beleidsdoelstellingen zijn verder: uitwerking van een samenhangende beheersstructuur voor de Noordzee; consequente uitvoering van het Verdrag van Oslo als onderdeel van een beleid gericht op een krachtig bestrijden van zeeverontreiniging (geen dumping in of verbranding op zee van schadelijk afval; tegengaan van illegale olielozingen; preventie én rampenorganisatie m.b.t. tanker-ongelukken; terugdringing van lozingen via rivieren); tijdige uitwerking in het nationale beleid van verplichtingen uit EG-milieurichtlijnen; prioriteit voor betere oppervlaktewaterkwaliteit door daadwerkelijke maatregelen m.b.t. stoffen van zwarte en grijze lijst en voor uitvoering van de Rijnverdragen (ook in eigen land), zowel als voor verbetering van de waterkwaliteit van de Maas; het instellen van internationale autoriteiten voor kwalitatief waterbeheer; aanwijzing van beschermde Europese natuurgebieden (o.a. het Waddengebied, inclusief Dollardgebied en kustzones); goede toepassing van de Wetland-Conventions (delen van IJsselmeer en Deltagebied); betere regelingen voor grensgebieden, met harmonisatie van inspraak, milieueffectrapportage en vestigingsvoorschriften (zo snel mogelijke toepassing Seveso-richtlijn, totstandkoming voldoende ruime MER-richtlijn); bestrijding van grensoverschrijdende luchtverontreiniging (zowel in breed internationaal verband als bilateraal met België en W.-Duitsland), CO₂-problematiek en aantasting van de ozonlaag; toelatingsbeleid voor milieugevaarlijke stoffen.

1. Inleiding (analyse)

De inzichten binnen onze samenleving omtrent taak en rol van de politie zijn aan ingrijpende wijzigingen onderhevig. De politie voldoet in een aantal opzichten niet aan de verwachtingen van de burger en dreigt in een geïsoleerde positie te geraken. Hiervoor kunnen de volgende oorzaken worden aangegeven.

1.1.

De maatschappelijke problemen zijn toegenomen (jeugdwerkloosheid, woningnood) terwijl de inzichten ten aanzien van sommige gemeenschapsvoorzieningen aan het veranderen zijn (vgl. kernenergie, defensie). De burger ziet zich – met name in de grote steden – geconfronteerd met verschijnselen, samenhangend met de zogenaamde „harde” criminaliteit, zoals de drugsproblematiek. Overheid en andere beleidsmakers blijken steeds minder in staat te zijn daadwerkelijke oplossingen aan te dragen voor deze en andere maatschappelijke problemen. Soms wordt de politie te gemakkelijk gezien als een instrument om – wanneer een maatschappelijk explosieve situatie is ontstaan ten gevolge van falend beleid – de kastanjes uit het vuur te halen. Dit soort optreden bevordert weer het isolement waarin de politie zich bevindt, hetgeen uitermate schadelijk is voor het democratische gehalte van de Nederlandse samenleving.

1.2.

Door werkwijze en organisatie van de politie is de afstand tussen burger en politie vergroot (bv. schaalvergroting, centrale posten, surveillances in auto's e.d.). Dit kan tot wederzijds onbegrip en gevoelens van onzekerheid bij politie en burger leiden.

1.3.

Tenslotte is de structuur binnen de politiekorpsen dikwijls niet een „gedemocratiseerde”: er zijn te veel hiërarchische niveau's, hetgeen vaak een overwaardering voor vorm en discipline met zich meebrengt, te veel specialisaties, en er heerst te weinig efficiëntie en openheid. Te weinig wordt kennis van de aan de basis werkende politiemans/vrouw met betrekking tot de samenleving bij de beleidsvorming betrokken. Voor een incidenteel beroep op gewetensbezwaren is binnen de korpsen geen ruimte. Soms heeft de hier geschetste structuur normvervaging bij de politiemans/vrouw tot gevolg, welke kan leiden tot b.v. corruptie of onheus gedrag jegens het publiek.

2. Uitgangspunten

2.1.

De bijdrage die de politie kan leveren aan de veiligheid en het welzijn van de burger dient ingrijpend te worden verbeterd. D'66 verwacht dat dit mogelijk is binnen de huidige sterkte.

2.2.

Teneinde de toenemende isolatie te doorbreken zijn maatregelen nodig om de afstand tussen politie en burger te verkleinen. De politietaken (handhaving openbare orde, opsporing strafbare feiten, dienstverlening aan de burger) hebben een over het algemeen lokaal karakter. Derhalve moet de politie gedecentraliseerd zijn. D'66 kiest dan ook voor een politie, die in beginsel op gemeentelijk niveau georganiseerd is en gecontroleerd wordt. Hierbij dient kleinschaligheid, wijkgerichtheid en persoonlijk contact uitgangspunt te zijn, waarbij de politiemans/vrouw een zo breed mogelijk scala van politieactiviteiten verricht.

2.3.

De politie is een uitvoerend apparaat, hoewel zij vanuit

dit uitgangspunt en binnen die marges ook enige eigen bijdragen kan leveren aan besturing en kanalisering van maatschappelijke ontwikkelingen.

2.4.

Bij de beleidsbepaling en beleidsevaluatie moet de grootst mogelijke openheid betracht worden, zowel binnen het politiekorps als naar buiten. Dit vergroot de controlemogelijkheden en kan voorts het negatieve beeld dat van de politie is ontstaan, verbeteren.

2.5.

Het preventieve in de politietoekomst moet worden benadrukt.

2.6.

Het gebruik van dwangmiddelen en geweld bij het politieoptreden dient zoveel mogelijk te worden vermeden. Uitgangspunt bij eventueel noodzakelijke geweldstoepassing moet het evenredigheidsbeginsel zijn (d.w.z. geweldstoepassing door de politie dient evenredig aan de gemaakte inbreuk op de rechtsorde te zijn).

2.7.

Uitgangspunt bij grootschalig politie-optreden moet zijn de regulerende c.q. bemiddelende rol met als doel een oplossing op een maatschappelijk aanvaardbare wijze.

3. Beleidsmaatregelen

Op grond van bovenstaande uitgangspunten zijn naar de mening van D'66 de volgende maatregelen nodig.

3.1.

De politiezorg zal in beginsel per gemeente door een gemeentelijk politiekorps moeten worden uitgeoefend. Het verschil tussen rijks- en gemeentepolitie moet verdwijnen. Op grond van een norm voor minimale korpsgrootte kunnen kleinere gemeentes samenwerkingsverbanden aangaan, c.q. bediend worden door een gezamenlijk korps van meer gemeentes, waarbij de democratische controle door de diverse gemeenteraden moet zijn gewaarborgd.

In grotere gemeentes moet uitvoering van korpstaken gedecentraliseerd worden op wijkniveau.

Een politiewet, waarin de organisatie van de politie uitgaat van een stelsel op provinciaal niveau wijzen wij af. Landelijke specialistische diensten moeten een kleinschalig en puur ondersteunend karakter hebben. Een landelijke recherche en een landelijke verkeerspolitie wijzen wij af.

3.2.

Door de politie zoveel mogelijk in te bedden in het lokale niveau zal ook de democratische controle op dat niveau moeten plaatsvinden. Dit kan gestalte krijgen door een duidelijker verantwoordingsstructuur van Burgemeester aan Gemeenteraad.

Ook dient een vorm van overleg ingevoerd te worden, waaraan behalve Gemeenteraad en politieautoriteiten ook het O.M. – voorzover zijn beleid de lokale gemeenschap raakt – deelneemt. Hiermee wordt het O.M. uit de besloten sfeer gehaald waarin het tot op heden zit.

Sluitstuk van de democratische controle op de politie moet een goede en van de politie onafhankelijke klachtenbehandeling zijn. Deze klachtenregeling moet eveneens plaatsvinden op gemeentelijk niveau. De klachten dienen behoorlijk geëvalueerd te worden, zodat structurele knelpunten kunnen worden opgespoord.

Het gaat dan ook niet primair om „het straffen van schuldigen.”

De Wet Nationale Ombudsman geeft eveneens de mogelijkheid tot het behandelen van klachten ten aanzien van gedragingen van de politie, hoewel deze wet naar de mening van D'66 slechts een aanvullend karakter heeft: d.w.z. waar nog geen gemeentelijke regeling tot stand is gekomen kan een beroep op deze wet worden gedaan. Voorts kan de Nationale Ombudsman als beroepsinstan-

tie fungeren tegen beslissingen van lokale klachteninsti-
tuten.

3.3.
Door de reorganisatie (dit betekent medezeggenschap in
beheerstechnische zin, vermindering van hiërarchie en
van te sterke specialisatie, open flexibele organisatie)
binnen de korpsen zal aan de toenemende werkdruk van
de politie kunnen worden tegemoetgekomen. Bovendien
verhoogt dit de kwaliteit van het politiewerk. Ook dien-
nen prioriteiten gesteld te worden.

Zo kan per gemeente in samenwerking met de burgerij
een beleidsplan worden opgesteld dat de prioriteiten van
de politietaken voor die gemeente aangeeft. Het mes
sniijdt aan twee kanten: invoering van deze maatregelen
is uit het oogpunt van modern organisatie- en perso-
neelsbeleid geboden, terwijl zij tevens de afstand van
burger tot politie verkleinen.

De nieuwe structuur dient erop gericht te zijn dat de er-
varing van de politiemans/vrouw in de frontlijnpositie ten
nutte komt van het beleid. In de huidige structuur blijft
deze informatie op een laag niveau „hangen”. Ook moet
het mogelijk zijn dat de individuele man/vrouw in bij-
zondere gevallen een beroep doet op gewetensnood.
Met behulp van een gedemocratiseerde structuur wordt
de politie een volwaardige partner in het overleg over
het te voeren (gemeentelijk) welzijnsbeleid.

3.4.
Opleiding en selectie moet op de hierboven aangegeven
uitgangspunten (onder 2) worden afgestemd. De eigen
verantwoordelijkheid van de politiemans/vrouw dient te
worden benadrukt.

3.5.
De samenstelling van het ambtenarenbestand moet zo-
danig zijn dat mensen van uiteenlopende politieke stro-
mingen plaatsbaar zijn in het apparaat, evenals leden
van de diverse minderheidsgroepen.
Er is een verontrustende achterstand wat betreft het
aantal vrouwelijke politieambtenaren, met name in de
hogere rangen. Naar onze mening moet worden ge-
streefd naar een aanzienlijke uitbreiding van dit aantal.
Waar nodig zal men moeten overgaan tot een voor-
keursbehandeling. De leeftijdsopbouw bij de rijkspolitie
en in een aantal gemeente-korpsen is verontrustend. Om
problemen op lange termijn te vermijden zal hiervoor
een gericht beleid moeten worden ontwikkeld. Door af-
vloeiing van ouderen zijn – omdat de werving pas weer
sinds de jaren '70 op gang is gebracht – jonge en vaak
onervaren mensen overgebleven.

3.6.
De beschermende functie van de politie omvat tevens de
beveiliging van privacy-gevoelige gegevens van mensen
(zie elders in het beleidsprogramma).

3.7.
Specialismen moeten regelmatig opnieuw op hun be-
staansredenen worden bezien. Wij zijn van mening dat ar-
restatie-eenheden niet mogen uitgroeien tot full-time
specialismen.

Wij beschouwen een mobiele eenheid als een uiterste
middel dat bij voorkeur niet massaal moet worden inge-
zet. Meer dan tot nu toe zal de Mobiele Eenheid ge-
traint moeten worden in geweldloos optreden.

3.8.
De politie dient waar nodig en mogelijk ingeschakeld te
worden om schadelijke gedragingen te voorkomen.
Voor een goede misdaadpreventie is een intensieve sa-
menwerking tussen het Openbaar Ministerie, de politie
en het bestuur, maar ook anderen, waaronder instanties
werkzaam op het gebied van welzijnszorg, een eerste
voorwaarde. Daarbij moet ertegen gewaakt worden dat
de misdaadpreventie uitsluitend het karakter krijgt van
een „technopreventie”.
Een beleid, gericht op potentiële daders achten wij van

minstens even groot belang. Misdaadpreventie als nieuw
super-specialisme wijzen wij af.

Politiek Scholings- en Vormings Instituut

AKTIVITEITEN VOORJAAR 1982

Aktuele politiek

Het hoofdbestuur organiseert in samenwerking met het psvi d'66 discussiebijeenkomsten over actuele politiek en d'66.

Deze discussiebijeenkomsten worden ingeleid door Bob van den Bos, vice-voorzitter politiek. Na de inleiding is er ruim gelegenheid om met Bob van den Bos, vice-voorzitter politiek en Michiel ten Brink, sekretaris politiek, van gedachten te wisselen over het heden en de toekomst van d'66.

Het maximaal aantal deelnemers aan de bijeenkomsten is 25. Wie het eerst komt, het eerst maalt.

Waar en wanneer?

Nijmegen, 22 mei 1982

Lelystad, 5 juni '82

Aanmelding

PSVI d'66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070-858303

Jongerenkursus

Deze cursus is een vervolg op de jongerenkursus die op 24 en 25 oktober 1981 in Bunnik is gehouden. De inhoud wordt van te voren door de deelnemers zelf vastgesteld.

Waar en wanneer?

Driebergen, Kerk en Wereld, 19 en 20 juni 1982

Kosten

Per deelnemer wordt een bijdrage van f 25,- gevraagd.

Aanmelding

PSVI d'66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag

Regio's

GRONINGEN

Themabijeenkomst kollegeonderhandelingen: voorjaar 1982

Weekend nieuwe raadsleden: 3/4 sept. 1982

Themadag gemeentebegroting: najaar 1982

Diskussie- en vergadertechniek: najaar 1982

Info en aanmelding: Ton Bergman, Kalkwijk 15, 9603 BB Hoogezand, 05980-95233

FRIESLAND

Drempeloverschrijdingskursus vrouwen: najaar 1982

Kollegeonderhandelingen: weekend in juni (bij voldoende belangstelling)

Bestuurderskursus: 4 avonden mei 1982

Info en aanmelding: Ellen van Hulzen-Figee, Sinderhoven 22, 9254 GD Hardegarijp, 05110-3250

DRENTHE

Basiskursus provinciale staten: na de verkiezingen van provinciale staten

Basiskursus gemeenteraad: najaar 1982

Info en aanmelding: Arend Jager, Alb. Schweitzerplantsoen 8, 9301 HB Roden, 05908-17205

OVERIJSSSEL

Basiskursus gemeenteraad

Oost Overijssel: vanaf 2 maart

begeleider: Henri Potman, 053-894437

West Overijssel: vanaf 25/26 maart

begeleider: Jaap Boekelman, 05200-414449

Info en aanmelding: Siska van der Aa, Beckumerstraat 308, 7548 PV Boekelo 05428-2729

GELDERLAND

Bestuurderskursus, in verband met de verkiezingen voor provinciale staten en gemeenteraden: september 1982

Info en aanmelding: Toon Janse, Nassauweg 24, 6703 CJ Wageningen, 08370-14237

UTRECHT

Oriëntatiekursus nieuwe stijl: najaar 1982

Info en aanmelding: Marijke Hopman, Beereveld 16, 3621 GW Breukelen, 03462-2723

NOORD-HOLLAND

Oriëntatiekursus nieuwe stijl: najaar 1982

Bestuurderskursus: najaar 1982

Info en aanmelding: An Loot, Eemnesserweg 29a, 1261 HH Blaricum, 02153-11856

ZUID-HOLLAND

Bestuurderskursus : najaar 1982

Basiskursus : najaar 1982

Themadagen raadsleden : najaar 1982

Info en aanmelding: Odila de Liefde, Catharinahoeve 24, 2804 HG Gouda, 01820-30553.

ZEELAND

Bestuurderskursus: Sept. 1982

Info en aanmelding: PSVI d'66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ 's-Gravenhage, 070-858303

NOORD-BRABANT

Bestuurderskursus: 11 sept. + 24/25 sept. 1982

Themadag gemeentefinanciën: september/oktober 1982

Oriëntatiekursus nieuwe stijl: najaar 1982

Info en aanmelding: Arjen Oostra, Willem Pijperpark 11, 5144 VH Waalwijk, 04160-31748

LIMBURG

Bestuurderskursus: juni 1982

Info en aanmelding: Loek Geeraedts, Burg. v. Leentstr. 44, 5971 AJ Grubbenvorst, 077-61966

ZUIDELIJKE IJSSELMEERPOLDERS

Bestuurderskursus, najaar 1982

Info en aanmelding: John Halff, Oostrandpark 48, 8212 AR Lelystad, 03200-26337

LIJST VAN AANWEZIG KURSUSMATERIAAL

De geschiedenis van D'66	f 12,50
Handboek voor besturen	f 5,—
Oriëntatiekursus	f 5,—
Aanvullend D'66 materiaal op de cursus De gemeenteraad van de Stichting Burgerschapskunde	f 7,50
Documentatie- en Informatiemap Provinciale Staten	f 32,50
Wenken en tips voor het opzetten van verkiezingscampagnes	f 5,—
Kollegeonderhandelingen	f 2,—
Diskussie- en vergadertechniek	f 5,—
Deze prijzen zijn exclusief verzendkosten.	

Bestuur psvi d'66 en regionale koördinatoren scholing en vorming

Wij sturen u op verzoek de lijst met namen en adressen van het bestuur psvi d'66 en de regionale koördinatoren scholing en vorming toe. Op 19 juni 1982 vindt plaats het overleg tussen regionale koördinatoren scholing en vorming en het bestuur en bureau psvi d'66. In dit overleg wordt het cursusprogramma voor 1982 en volgende jaren besproken.

ANDERMANS KURSUSSEN

TELEAC-Gemeentewijzer: praktische informatie over o.a. trouwen/scheiden, een school kiezen voor de kinderen, huursubsidie, woonvergunning, bouwvergunning, bijstand.

Prijs f 19,75. U kunt het boek Gemeentewijzer bestellen door overmaking van f 19,75 op giro 544232 t.n.v. TELEAC-Utrecht.

De 8 uitzendingen zijn wekelijks op maandag vanaf 29 maart van 18.28 - 18.58 uur via Nederland 1. De programma's worden herhaald op zondag van 16.30 - 17.00 uur eveneens via Nederland 1.

De twaalf radioprogramma's kunt u wekelijks beluisteren op maandag van 22.00 - 22.30 uur op Hilversum 2 vanaf 22 maart. De herhalingen zijn op vrijdag van 14.33 - 15.03 uur, ook op Hilversum 2.

De Volkshogeschool, orgaan van de vereniging voor volkshogeschoolwerk. In nr. 1 (5 februari 1982) een overzicht van de zomerweken 1982 op verschillende volkshogescholen. Redactie- en administratieadres: Vereniging voor Volkshogeschoolwerk, algemeen sekretariaat, postbus 314, 3800 AH Amersfoort, 033-12444.

Kursussen in vormingscentra, zomer 1982. Een overzicht kunt u aanvragen bij: Federatie van Vormingscentra, Postbus 36, 3970 AA Driebergen.

Stichting Burgerschapskunde, Nederlands centrum voor politieke vorming. Overzicht van schriftelijke cursussen: Postbus 349, 2300 AH Leiden.

Stichting Europahuis in Nederland organiseert een zomer-universiteit in juli 1982. „The Summer University Course will be organized from 17th till 25th/of July 1982. In this Summer University Course will be introductions by Parliamentarians of the European Parliament, journalists and scientific experts. Discussions, films and excursions are part of the program. Three important problems - connected with recent developments in the E.C. - will be treated. These 3 subjects are:

1. The European Political Corporation (EPC)
2. The Economic Crisis and its consequences for Employment and Social Security
3. The Common Agricultural Policy (CAP) in the Eighties.

Meer informatie: Europehouse in the Netherlands, St.-Antoniusbank 42, Bemelen NL - 6267 NB Cadier en Keer, 04407-1546.

Kijk op de gemeente, een inleiding tot het besturen van een gemeente. Het boek geeft inzicht in de bestuurlijke organisatie van het gemeentebestuur. VUGA bv. Prijs f 36,—.

De nieuwe adviesraad

GRONINGEN

A. B. Roggema-Breidenbach, Briklaan 36, 9351 PM Leek
F. de Vries, Wierdweg 9, 9951 ER Winsum
J. H. Apotheker, Framahaerd 53, 9737 NJ Groningen
plv. W. E. Hazewinkel, Schoolstraat 11, 9801 CP Zuidhorn
J. van Ringen, Swarte Ruiters 10, 9351 NN Leek
M. H. Klijnsma, Haydnlaan 99, 9722 CD Groningen

FRIESLAND

G. F. Dippel, Oosterbrink 1, 8431 RA Oosterwolde
D. Gaastra, Binnenpaed 2, 8623 XL Jutrijp

DRENTHE

S. Walinga-Postma, Oaldiek 9, 9454 PL Ekelaar
A. K. Verweij, A. Schweitzerplantsoen 17, 9301 HA Roden
plv. G. J. K. Schaeffer, Middenstraat 9, 7812 AZ Emmen
A. M. Vermaat, De Hoek 10, 8381 BL Vledder

OVERIJSEL

D. B. Joelle-Lenz, Graaf van Burenstraat 38, 7411 RX Deventer
P. P. A. Berk, Loezekamp 2, 4018 EP Zwolle
D. J. Gerdzen, Beumersteeg 8, 7451 LM Holten
plv. P. Voskamp, Kon. Wilhelminalaan 14, 7711 KM Nieuwleusen
P. van Zanten, Tjongerstraat 2, 8303 LL Emmeloord
F. J. Roes, D. G. v. der Keesselstraat 2, 7412 ZP Deventer

GELDERLAND

I. C. A. Vergedaal, Pr. Bernhardlaan 17, 7204 AK Zutphen
J. Traag, Zuiderlaan 41, 6905 AC Zevenaar
K. F. Scholten, Sprengerlaan 21, 6703 GA Wageningen
L. J. Locht, Vossenlaan 5, 6705 CD Wageningen
T. C. de Graaf, Prof. v. der Veldenstraat 14, 6524 PP Nijmegen
plv. G. J. M. Brummer, Heelsumseweg 38, 6721 GT Bennekom
J. Feenstra, Cattepoelseweg 206, 6815 CH Arnhem
F. Maas, Bakenbergseweg 6, 6814 MJ Arnhem
T. I. A. Rijnders-v. der Griff, Plein 40-45 nr. 10, 7002 DD Doetinchem
G. G. Voorneman, Klarendalseweg 456, 6822 GW Arnhem

UTRECHT

M. Steenhuizen-Kuipers, Julianaweg 2, 3433 EB Nieuwegein
D. F. M. van de Wiel, Platoalaan 29, 3707 GB Zeist
K. P. B. Allard, Soesterbergsestraat 148, 3768 MD Soest
J. M. Schimmel-Brüreman, Hoofdweg 41, 3474 JA Zegveld
T. van Popta, Heinsiuslaan 27, 3818 JE Amersfoort
plv. H. Nijenhuis, Maire Hofstedelaan 52, 3601 BS Maarssen
P. N. M. A. van der Baan, Zuiderkruis 269, 3902 WJ Veenendaal
T. P. M. Braakman, Breeschotenlaan 17, 3951 VK Maarn
K. Metz, Hooft Graaflandstraat 125, 3525 VR Utrecht
J. J. Kuulkers, Orttswarande 15, 3621 XM Breukelen

NOORD-HOLLAND

P. A. van den Brandhof, Hofdijkstraan 61, 1985 GB Driehuis-Velsen
E. R. Kuiper, Haarlemmerdijk 149, 1013 KH Amsterdam
H. F. de Bussy, Reguliersgracht 22, 1017 LR Amsterdam
J. Wertheim, Kortenhoefsewijk 153, 1241 LZ Kortenhoef
A. Loot-Roth, Eemnesserweg 29a, 1261 HH Blaricum
P. H. Frankfurter, Sloterweg 1212, 1066 CV Amsterdam
J. Sorgdrager, Roetersstraat 148, 1018 WE Amsterdam
P. Wentink, Duyncroft, 1902 BD Castricum

plv. M. H. P. Jaspers-Lamers, Brik 106, 1625 GM Hoorn
Sj. Vellenga, Michelangelostraat 105IV, 1077 CA Amsterdam
J. H. Giskes, Lindenlaan 105, 1815 HE Alkmaar
Ch. A. Koppen, Nijenrode 14, 1121 HN Landsmeer
R. H. van Boxtel, Churchillaan 69II, 1078 DH Amsterdam
M. J. Pel, Nic. Anslinstraat 21, 1068 WL Amsterdam
J. W. Lighthart, Anjelierstraat 20, 1214 CH Hilversum
W. Groot, D. Wierengastr. 6, 1602 TJ Enkhuizen

ZUID-HOLLAND

A. J. Meerburg, Ant. Duyckstraat 165, 2582 TJ Den Haag
J. Wessel, W. de Zwijgerlaan 43, 2341 EH Oegstgeest
D. van der Werf, Dr. Augustijnlaan 21, 2283 CA Rijswijk
R. L. M. Verhagen, Bleulandweg 134, 2803 HH Gouda
H. Gajentaan, Mauvelaan 10, 2264 AK Leidschendam
R. C. M. Chorus, Balastraat 10, 2585 XS Den Haag
O. Drukker, Agathapark 26, 2161 BZ Lisse
J. Berteling, De Carpentierstraat 95, 2595 HE Den Haag
H. van Ommen, Ln. van Leeuwesteijn 29, 2271 HH Voorburg
C. J. Peels, Botaniestraat 5, 2628 ED Delft
W. G. Koppelaars, Grotiuslaan 42, 2350 BW Leiderdorp
plv. R. Kooman, Eikstraat 23, 2565 MT Den Haag
G. A. van Dongen, Avenue Concordia 115, 3062 LG Rotterdam
L. M. de Keijzer, Koekoeklaan 2, 2211 LM Noordwijkerhout
J. H. G. Goes, Krommelaan 1, 3042 CC Rotterdam
J. Aikens, Piet Heynlaan 34, 2253 TB Voorschoten
H. Malestein, Mozartlaan 103, 2742 BR Waddinxveen
W. Kuyper, Witte Rozenstraat 57, 2311 XT Leiden
F. J. van Doesum, Turfberg 30, 2716 LV Zoetermeer
R. L. de Leeuwe, Hildebrandhove 67, 2726 AS Zoetermeer
E. S. de Boer, Spoorbloem 43, 2317 LH Leiden
P. J. H. de Roo, Ln. v. Nieuw Oost Indië 253, 2505 AB Den Haag

ZEELAND

J. A. Jorritsma-van Oosten, Joh. Postkwartier 58, 4333 EG Middelburg
R. Koper, Eisenhowerlaan 36, 4333 BR Middelburg
plv. J. Melles-Hommes, Brilltjesdijk 1, 4443 RH Nisse
C. G. van Leeuwen, Kloosterweg 36, 4328 GC Burgh-Haamstede

NOORD-BRABANT

J. M. Staal-Koornstra, Rollaaf 23, 4761 HR Zevenbergen
J. M. Versluis, Piersonhof 5, 5631 NN Eindhoven
N. P. M. Schoof, Hoogeindseweg 5, 5051 EA Goirle
P. Schoonhoven, Fazantenveld 135, 5431 JG Cuijk
A. H. Wilhelm, v. Hessen Kasselstr. 37, 5051 CE Goirle
plv. R. J. H. van Haaren, Daendelsstraat 72, 5018 ET Tilburg
N. v. d. Bergh, Molengraaf 10, 5374 AH Schaijk
A. J. P. M. van der Avort, v. Heesterbeekstr. 2, 5688 RH Oirschot
W. Haartman, Beatrixstraat 3, 4811 SE Breda
B. D. Beun, Lauwere 318, 5403 XK Uden

LIMBURG

T. de Gier-Arends, Korhoenstraat 14, 6591 VH Gennepe
W. Q. H. Colin, Prof. Kamerlingh Onnesstr. 55, 6431 TM Hoensbroek
J. F. de Jong, Nevadahof 2, 5801 PM Venray

ZUID. IJSELMEERPOLDERS

L. J. van der Veen, Buitenplaats 107, 8212 AD Lelystad
plv. F. A. M. van Pinxteren, Olstgracht 42, 1324 EC Almere

Advertentie

Op het landelijk secretariaat van D'66 komt per 1 juni a.s. de plaats vrij van een

typist-telefonist (m/v)

voor 20 uur per week.

Voor deze functie zoeken wij iemand, die bij voorkeur dagelijks aanwezig kan zijn tussen 11.00 en 15.00 uur.

Van hem/haar worden een ruime type-ervaring en een goede mondelinge uitdrukkingsvaardigheid verwacht.

Voor deze functie wordt een salaris geboden van f 1004,- - f 1440,- per maand. (20 uur per week).

Sollicitaties voor 1 juni 1982 te richten aan het hoofdbestuur D'66 t.a.v. de heer Lloyd van der Toorn, secretaris Organisatie, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

Telefonische inlichtingen zijn in te winnen bij het hoofd Algemene Zaken van het secretariaat, tel. 070 - 858303.

JEUGD-MANIFESTATIE

**zaterdag
29 mei
Utrecht**

**Let voor informatie op het
campagnebulletin.**

SWB- NIEUWS

**„Democratisch Orgaan
Studieveld menselijke
kennis (DEMOS)“ alias
„Stichting de Aristocraat“**

In conclaaf bijeen mochten „De Denk Democraten“ (zouden de andere democraten niet denken?) zich buigen over de naamgeving van het wetenschappelijk bureau van D'66. Op de prijsvraag in de Democrata waren 32 reacties binnengekomen. „PRIMO (Politiek Research Instituut voor Maatschappelijke Ontwikkeling)“ moest het een naam zijn die lekker in het gehoor ligt, secundo moest de naam enige degelijkheid verraden. Een „Stichting voor Politieke Democratisering“ appelleert wel aan „Het Democratisch Appèl“ als „De Vierde Weg“. Aan de andere kant willen we juist zo graag met behulp van een „Politiek Innovatie Bureau '66“ de Eerste Weg worden. Zou het economisch klimaat erop vooruit gaan als een „Stichting Adam Smith“ de „PRIEM (Politiek Research Instituut voor Evaluatie van de Maatschappij)“ zet in onze samenleving? En word je „Democratisch Wijzer“ van een „M. W. F. Treubstichting“? Gedecideerd stelden we vast dat we dat niet wisten, maar een „Stichting Décidé '66“ of haar mannelijke evenbeeld „Stichting Décider '66“ bood ook niet voldoende houvast. Andere partijen hebben van die keurige, overleden heren in hun naamgeving en dan klinkt een „Hans van Mierlo Stichting“ wat gewoontjes, maar in ieder geval wel springlevend. Onze minister van Economische Zaken kon zich dan echter wel eens gepasseerd voelen. Met een Jans Ter Mierlouw Stichting zouden we twee partij-vliegen in een klap slaan en het klinkt gelijk ook wat vrouwelijker. Want in dat laatste blonken de namen niet uit, met de „Thorbecke Stichting“ zal ook wel niet Mevrouw Thorbecke bedoeld zijn. Een „Stichting Delphi“ kan voor een „Stichting voor Democratische Dimensies“ de zo broodnodige extra dimensie aanbrengen om „D'66 2066“ te halen. Een „Politiek Vernieuwingsbureau '66“ moet een „Stichting Studie '66“ overeind kunnen houden om te zamen een „Stichting forum '66“ te zijn. Al die zesjes geven aan de andere kant zo het gevoel van net-voldoende, misschien een reden voor de partij om ook eens naar de eigen naamgeving te kijken. Is D'88 straks ook niet wat meer up to date? Toen we ons over de naam „SORA (Stichting voor Onderzoek van Redelijke Alternatieven)“ bogen, beseften we dat de eerste de beste fan van de belangenorganisatie anti-D'66 systematisch het „derzoek van“ eruit zou gaan zitten strepen. Zo'n risico liepen we ook met de

ALGEMENE JONGEREN VERGADERING

in combinatie met

PLENAIRE VERGADERING SWB-WERKGROEP JONGEREN

Plaats: Universiteitshuis, Lepelenburg 1, te UTRECHT.
Datum: zaterdag 5 juni a.s.
Aanvang: 11.00 uur.

AGENDA A.J.V.:

1. opening door de voorzitter van het JOAC.
2. toespraak gastspreker:
HARUN, lid van de Iraanse oppositiebeweging
VOLKS-MODJAHEDIN.
3. voorstel aan HB over rechtspositie JOAC.
4. voorstel tot wijziging van de JOAC-deelbegroting.

PAUZE

5. voorstel tot regionalisering van JOAC-activiteiten.
6. sluiting van de Algemene Jongeren Vergadering.

AGENDA WERKGROEP:

7. opening door de coördinator.
8. ingekomen stukken en mededelingen.
9. verslag Kerngroep
10. jeugdwerkgelegenheid.
11. jongerencultuur (popmuziek).
12. rondvraag.
13. sluiting van de vergadering.

**Informatie over de AJV inclusief de aan de orde komende voorstellen is te verkrijgen bij:
Frank Oostdam, Javastraat 35, Nijmegen, 080 - 221484.
Informatie over de Werkgroepsvergadering bij:
Pier Tholen, Dusartstraat 63, Amsterdam, 020 - 722654.**

„Stichting Onderzoek Democratie en Samenleving (SODES)“. „De Wijze Eik“ zou misschien wel goed kunnen verdoezelen dat we af en toe met z'n allen door de bomen het bos niet meer zien. „Het Redelijk Alternatief (REDAL)“ ervoor is een „Stichting DEMOS (Democratie Eist Meer Onderzoek en Studie)“, maar is een eisende democratie eigenlijk wel zo redelijk? Enige ondersteuning kan de partij met een „Stichting Wetenschappelijke Ondersteuning D'66 (SWOD)“ wel gebruiken, alleen zijn die lettercombinaties met het oog op creatieve tegenstanders altijd zo gevaarlijk. Kort en kernachtig (letterlijk genomen niet zo'n ideaal imago) zouden we overkomen met „PUBLIMOTIEF“ of met „DENKRAAMWERK '66“. De laatste zou in de volksmond al wel gauw worden afgekort tot Kraamwerk, wat nog niet zo gek is want menig rapport is een ware bevalling. Zouden we van de „Prof. Mr. Jan F. Glastra van Loon Stichting“ niet beter kortweg de Glas- of de Loonstichting kunnen maken, of moeten we juist op zoek naar een katholieke, gepromoveerde, gehuwde vrouwelijke hoogleraar van adel om het zaakje nog wat uit te breiden? Perikels na perikels stevenden op ons af, waar de „Stichting Perikles“ noch de „Stichting De Steven“ ons uit konden helpen. Vele twijfels vooralsnog. We hebben wel genoten van de vaak originele toelichtingen bij de voorgestelde namen, die we in deze beperkte ruimte geen eer kunnen aandoen. Beste mensen, bedankt voor de suggesties! Maar voorlopig houden we het nog even op SWB D'66.

Werkgroep Justitie

De werkgroep Justitie van het S.W.B. heeft behoefte aan uitbreiding met een aantal actieve, enthousiaste leden. De werkgroep zal zich in de komende periode hoofdzakelijk gaan bezighouden met het herschrijven van het D'66-Beleidsprogram Hoofdstuk Justitie. Daarnaast adviseert de werkgroep de Tweede Kamerfractie op terreinen als gevangeniswezen, vreemdelingenbeleid, rechtspleging, rechtsbescherming etc. Wij denken daarbij niet alleen aan juristen, maar aan iedereen die dit onderwerp ter harte gaat. Voor inlichtingen kunt u bellen naar Pex Langenberg, tel. 070 - 614911, toestel 3244 (overdag) of 071 - 126076.

STUDIEDAG „FATALISME OF PERSPECTIEF“

Door JOAC en SWB-jongerenwerkgroep

Datum: zaterdag 22 mei 1982.
Plaats: (i.t.t. eerdere publicaties!) Universiteitshuis, Lepelenburg 1, Utrecht.
Aanvang: 10.30 uur.

Sprekers: **LAURENS JAN BRINKHORST**

GERRIT MIK

SUZANNE DEKKER

alsmede vertegenwoordigers van enkele maatschappelijke organisaties.

Een informatiepakket is te verkrijgen bij Frank Oostdam, Javastraat 35, 6524 LT Nijmegen, tel. 080 - 221484.

Lunchpakket meenemen!

Werkgroep Handels- politiek

Sinds korte tijd functioneert binnen D'66 een werkgroep Handelspolitiek. Doelstelling van deze werkgroep is te komen tot een handelspolitieke visie van D'66.

De eerste werkzaamheden van deze werkgroep zullen zich gaan richten op een drietal onderwerpen, t.w. export(beleid), wereldhandelssystemen en ministeriële en departementale coördinatie.

Zij, die geïnteresseerd zijn in deelname aan deze werkgroep kunnen voor nadere inlichtingen contact opnemen met Frank Hilterman, Tweede Kamerfractie D'66 in Den Haag, tel. 070 - 61 49 11, oproepnummer 3232.

Politiek Emancipatie
Aktiveringscentrum D'66

PEAC- NIEUWS

De achterkant van de emancipatie

Als meneer en mevrouw allebei buitenshuis werken, zijn dan thuis ook de werkzaamheden gelijkelijk verdeeld? Over dat thema organiseerde het nieuwe PEAC op 13 maart een discussiedag.

Zo'n 120 emancipatiegezinde mensen waren naar Amsterdam gekomen, niet in de laatste plaats om Hedy d'Ancona's inleiding te horen: Mevrouw d'Ancona onderstreepte het verschil in (zelf)waardering voor een man en een vrouw die hun tijd verdelen over, enerzijds betaald werk en anderzijds huishouden en gezin. Die zeldzame man is daar trots op, en wordt alom bewonderd, de vrouw voelt zich schuldig en wordt vaak bekritiseerd, dat ze haar gezin verwaarloost. Toch gaat het hier, objectief gezien, om eenzelfde prestatie.

Mevrouw d'Ancona vond ook, dat

verdeling van tijd en aandacht over huis en werk, aardiger en evenwichtiger mensen voortbrengt, dan eenzijdige gerichtheid op een van beide. Zij vermoedde dat een minder eenzijdig gericht zijn van mensen op werk en status een belangrijke remedie zou zijn tegen stress-ziektes. Niet ter sprake, kwam de mate, waarin mannen voor maatschappelijke waardering afhankelijk zijn van werkstatus en carrière en ook niet het belang, dat getrouwde, niet buitenshuis werkende vrouwen, kunnen hebben bij de status en carrière van haar echtgenoten. Maar dat taboe kon aan de orde komen bij de discussie op basis van 3 stellingen, over de relaties tussen betaald en onbetaald werk, tussen man en vrouw, en over de individualisering van de inkomens, (ieder zijn/haar eigen salaris/uitkering, ook als je getrouwd bent).

Een verslag van de discussie zal te lezen zijn in het komende PEAC bulletin. Tenslotte, na vertoning van een film over Simone de Beauvoir, de voor moeder van de Europese tweede emancipatiegolf, sprak fractievoorzitter Laurens Jan Brinkhorst de aanwezigen toe. Hij beloofde met overtuiging ervoor te zullen waken, dat de individualisering van de inkomens, voorzover die tot stand is gebracht, niet zal worden teruggedraaid omwille van 's rijks bezuinigingsdrift. Een motie van die strekking werd ook door de aanwezigen aangenomen, om op 20 maart voor te leggen aan de ALV in Amersfoort. En ook die bleek deze uitspraak met ruime meerderheid te onderschrijven.

NIEUWS UIT DE ADVIESRAAD

Verslag adviesraad

Nieuwe raad
Op 1 mei kwam de AR voor het eerst in nieuwe samenstelling bijeen in Utrecht. Er heeft een flinke doorstroming plaatsgevonden. Er waren 38 min of meer nieuwe gezichten. Onder hen waren een aantal oud-HB-leden en mensen die vroeger wel eens lid waren geweest. De eerste taak waar de raad zich aan wijdde was het kiezen van een nieuw presidium. Peter van den Brandhof werd opnieuw voorzitter. Daarnaast werden twee nieuwe vice-voorzitters gekozen: Else Rose Kuiper (Noord-Holland) en Luuk van der Veen (Zuidelijke IJsselmeerpolders). Omdat dit de eerste vergadering was werd veel tijd besteed aan huishoudelijke zaken zoals vaststelling van het jaarverslag, het aanpassen en vaststellen van de nota „Taak en functioneren van de AR”, het vaststellen van het reglement van orde en het benoemen van een perscommissie. Daarin namen zitting: Joke Sorgdrager (N.H.), Joke Staal (N. Br.), Tom de Graaf (Gld.) en Marion Jaspers (plv. N.H.)

De hb-voorzitter
Voor de lunch kreeg partijvoorzitter Jan van Berkom het woord. Hij onderstreepte het belang dat het hoofdbestuur hecht aan de AR en sprak de hoop uit dat „de afgemeten toon” waarop het HB soms door de AR wordt toegesproken gehandhaafd zou worden. Dit laatste werd door de adviesraad toegezegd. Van Berkom stond stil bij de incidenten die de laatste tijd rondom D'66 in de pers verschenen waren. Hij lichtte de door het hoofdbestuur gevolgde procedure inzake de roeyementen toe. Hij was van mening dat het HB alle zorgvuldigheid in acht had genomen, zoals bij het nemen van dergelijke besluiten verwacht mag worden. Hij kondigde een discussie aan over de

wijze waarop het gezicht van D'66 duidelijker naar voren kon komen. De AR-leden wezen op de mogelijkheid om schorsing op te nemen in de statuten, om minder snel voor de noodzaak te staan het roeyement te hanteren.

Verslag tweede kamer fractie
Na de lunch deed Laurens Jan Brinkhorst verslag uit de fractie. In zijn rede sprak hij over de positie van D'66 in de Nederlandse politiek en stipte hij de ziekewet, de minima en de koppeling aan. Hij betitelde de vierde stroming als: sociaal liberaal, waarbij hij relatie legde tussen individuele verantwoordelijkheid en ontplooiing en sociale rechtvaardigheid.

Aktuele politieke moties
Tenslotte boog de raad zich over

De werkgroep Midden- en Kleinbedrijf van het S.W.B. gaat zich in de komende tijd bezighouden met de volgende vraagstukken.

1. Ondernemersonderwijs

met als voornaamste vragen:

- dient het onderwijs in te spelen op de praktijk van kleinere ondernemers?
- dient het onderwijs branche- of algemeen gericht te zijn?

2. Belastingen en subsidies

waarbij de vragen centraal staan:

- is het huidige belastinginstrumentarium minder effectief voor kleinere dan voor grotere bedrijven?
- worden de beschikbare subsidies afdoende aangewend voor kleinere bedrijven?

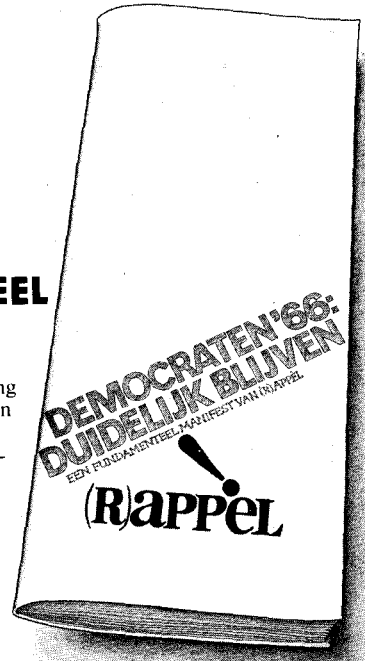
Wij zoeken voor het bekijken van bovenstaande vraagstukken ondernemers, mensen uit vakbondskringen en andere geïnteresseerden.

Verdere inlichtingen bij: Nico Sizoo - tel.: 010 - 36.21.66 of 010 - 36.22.57.

(R)appèl: doe mee!

EEN FUNDAMENTEEL MANIFEST

D'66 staat voor vernieuwing en verbetering. Maar dan ook in eigen gelederen. (R)appèl wil de interne discussie aanwakkeren om de partij politiek op niveau te houden. Doe mee, lees ons manifest dat op 7 juni a.s. verschijnt. Bestel het nu en ontdek dat u als kritisch partijlid niet alleen staat.

**BESTEL DOOR OVERMAKING VAN f 4,50
PER EXEMPLAAR OP GIRONR. 1184004**

t.n.v. C. Spigt, Den Haag, onder vermelding van (R)appèl.

twee moties. Een motie van **Peter van den Brandhof**, waarin een uitspraak van de A.R. werd gevraagd met betrekking tot eventuele beschermende maatregelen ten behoeve van de „echte” minima, om ervoor te zorgen dat de koopkracht van deze groep niet meer dan 1% zou dalen. Van den Brandhof verstond onder de „echte” minima „huishoudens die van een minimum

inkomen afhankelijk zijn, inclusief alleenstaanden en zelfstandigen”. De motie ontlokte de aanwezige A.R.-leden nogal wat opmerkingen. Het zou toch een verkapt instelling van het kostwinnersprincipe betekenen, aldus sommigen. De motie werd met een zeer krappe meerderheid verworpen. De tweede motie was van **Onno Drukker** en stelde de noodzaak van overleg binnen ondernemingen over de bestemming van extra gelden, die door de inkomensmatiging van de werknemers aan de bedrijven ten goede komen. Drukker vond dat de A.R. er bij de kamerfractie op moest aandringen te ijveren voor:

- het verplicht stellen van dit overleg,
- het verbinden van een adviesbevoegdheid voor ondernemingsraden aan dit overleg en
- een rapportageplicht over dit overleg aan regering en tweede kamer.

De meeste leden die het woord voerden vonden het een sympathieke motie, maar zetten vraagtekens bij de uitvoerbaarheid ervan. Men vreesde o.a. een grote nieuwe papierstroom door de rapportageplicht over de uitkomsten van het overleg. Sommigen vonden de motie overbodig omdat ondernemingsraden met betrekking tot investeringen reeds adviesbevoegdheid bezitten. Ook deze motie werd met een zeer krappe meerderheid verworpen.

Het presidium

DEMOCRATEN SCHRIJVEN

Het artikeltje van K. Frielink jr. dat vorige keer in deze rubriek is geplaatst, heeft de pennen in beweging gebracht. Ik hoop van harte dat er vaker op deze wijze gebruik wordt gemaakt van „Democraten schrijven“! Hieronder een viertal reacties op de brief van Frielink jr.

KERNENERGIE

Als trouw D'66 aanhanger heb ik vanaf het allereerste begin de ontwikkelingen op maatschappelijk gebied en de plaats van deze partij daarin, nauwlettend gevolgd en gesteund. De door Frielink weergegeven standpunten t.a.v. de kernenergie ademen een steeds grotere tolerantie. Zelf ben ik ondanks de economische gevolgen, tegen elke vorm van kernenergie. Er is m.i. al veel bekend geworden, via zeer schrijvende ervaringen over vooral chronische en erfelijke gevolgen van radio-activiteit. Goed(koop) praten door aanhalen van citaten als „gevolgen voor de werkgelegenheid“, „tekort aan energie dus...“ en n.b. zelfs wat ik laatst op de radio een voorstander hoorde zeggen: „De natuurlijke blootstelling van de mens aan o.a. radio-activiteit is soms vele malen hoger, zoals in de bergen bijv., dan wat de kerncentrales bijdragen“. De kerncentrales zorgen juist voor een extra blootstelling (door o.m. radioactief koelwater, óók van Borssele en Dodewaard) bovenop het natuurlijke kwantum (o.a. via voedsel, lucht, röntgen-apparaten, bouwmaterialen etc.) De boude beleving van Frielink dat 60% der D'66ers vóór kernenergie zou zijn, indien terugdraaien ervan in eigen geldbuidel te merken is, zou ik gaarne nader toegelicht zien: hoe is hij aan die cijfers gekomen? Indien dit waar is, betekent deze m.i. kortzichtigte houding, dat de ware democratische geest, die zich juist en vooral met de gezondheid van de mens bezig moet houden, bij D'66 schrikbarend snel omslaat in eigenbelang op korte termijn. De rekening wordt waarschijnlijk onze kinderen reeds gepresenteerd.

G. Kaim, Hoevelaken

KERNENERGIE II

Frielink heeft gelijk als hij vraagtekens zet bij de invloed van de B.M.D. op de parlementaire besluitvorming. De eerste kritiek op de manier waarop de Stuurgroep dingen samenvat is reeds geuit op de eerste hoorzitting in Zwolle. Wat betreft alle andere punten heeft Frielink eigenlijk niets nieuws te melden. Alle clichés van de kernenergielobby worden door hem treffend verwoord. Hij begint met eerst een vraag te stellen waar het antwoord al

De rubriek „Democraten schrijven“ staat open voor alle leden van D'66.

Kopij dient getypt te worden geleverd.

Om zoveel mogelijk mensen aan het woord te laten zal de redactie waar nodig stukken inkorten.

Eventuele reacties op de ingezonden brieven zijn van Ed Veenstra en worden cursief gezet.

in zit. Maar de vraag die Frielink stelt is fout. Want het gaat er niet om of we kernenergie willen of terug in onze welvaart. Leven in een plutonium-staat kan voor vele mensen geen leven in welvaart zijn. D'66 heeft altijd gezegd dat het erom gaat of we steeds meer willen of beter en anders. We hebben kiezers gewonnen met het gezegde niet meer maar beter.

Toen ik de samenvatting van Frielink las over het kernenergiestandpunt van D'66 miste ik toch wel de argumenten voor dit standpunt zoals ze in het verkiezingsprogramma staan. Het congres heeft namelijk niet zomaar een standpunt ingenomen. Dat voor verwerking en opslag van radioactief afval nog steeds geen deugdelijke oplossingen zijn aangedragen staat nog recht overeind. Frielink rept met geen woord over de proliferatie-aspecten van de kernenergie. Maar in ons verkiezingsprogramma staat heel duidelijk dat Nederland door af te zien van het gebruik van plutonium het voorbeeld dient te geven aan andere landen zo de kernwapendrempele te verhogen.

Gelukkig heeft D'66 een goed alternatief voor kernenergie. In een reeks brochures van de Stichting Wetenschappelijk Bureau is dit verder uitgewerkt. Ik noem met name „besparen is vooruitzien“ en de recente nota over een „gedecentraliseerde energievoorziening“. Het is aan onze bewindslieden dit alternatief in het regeeringsbeleid te laten doorklinken.

J. P. Wind, Groningen

KERNENERGIE III

Met belangstelling het artikel van Frielink gelezen. Of kernenergie zonnig moet weet ik eigenlijk niet zo goed. Op het moment dat je er over nadenkt kom je tot de ontdekking dat fossiele brandstoffen en gas ook niet alles is. De enorme lucht- en bodemvervuiling die optreedt bij de huidige manier van energie-opwekking is ook niet alles. Men weet nog niet of nog onvoldoende wat wij het nageslacht aan problemen nalaten. Dan toch maar kernenergie? Of moeten wij als Nederlandje maar

halsstarrig nee blijven zeggen terwijl de landen om ons heen maar kerncentrale's bouwen? Komen wij in de energieproblemen dan maar kopen in het buitenland (via het koppelnet) en nog goedkoper ook! Het lijkt mij inderdaad goed dat binnen de partij de discussie weer op gang komt en dan met goed gedocumenteerde standpunten van wetenschappers. Zodoende zal het voor de leek ook duidelijk kunnen worden wat de gevaren nu werkelijk zijn. Over alternatieve energie opwekken is al heel wat bekend. Wij van D'66 er maar over praten en tot overmaat van de besluiteloosheid is thans in het pakket „stemmentrekken“ een windmolentele opgenomen. Leuk voor de kleintjes maar die zitten in het jaar 2000 wel met de problemen. Was er niet een aantal jaren geleden een ambitieus plan voor een energie-eiland in de Noordzee? Je hoort er niets meer van. Iets voor D'66 dit weer eens op te pakken? Ik woon niet bij Borssele of boven een zoutkoepel maar gewoon in Spijkenisse en dit is al erg genoeg!

Jan Holsteijn, Spijkenisse

KERNENERGIE IV

Enkele punten waarop in discussies verder kan worden ingegaan:

Werkgelegenheid: Kernenergie geeft werkgelegenheid, maar in hoofdzaak indirect en in beperkte mate: via industrieën, groot en klein, die elektriciteit verbruiken. De industriële werkgelegenheid als geheel NEEMT AF door rationalisaties, door de toenemende grondstofschaarste en door de roofofbouw op atmosfeer, hydrosfeer, biosfeer en petrosfeer. Dit alles dès te meer zolang we onze „economie“ nog laten drijven op „weggoicultuur“ in plaats van directe betrokkenheid bij levensbehoefte!

Zonne-energie, stromingsenergie: Frielink begaat de fout van velen als hij bij zijn „een half procent zonne-energie in het jaar 2000“ alleen denkt aan directe straling in Nederland. Indirecte zonne-energie: zijnde de vele vormen van permanente stromingsenergie, levert thans al méér en kan in 2000 tot tientallen procenten worden vergroot. De techniek is er, de politieke wil tot o.m. werkgelegenheid bepaalt!

Veiligheid van opslag van stralingsgevaarlijk materiaal en -afval: Velen matigen zich een oordeel aan over „veiligheid“ van zoektoepels zonder de geologisch-wetenschappelijke kennis te bezitten hiervoor. Het is echter menselijk verklaarbaar indien bijvoorbeeld ir. R. van Erpers Royaards in zijn positie de mogelijkheden van zoektoepels optimistisch beziet. Anderen denken ongestraft in de zeeën te kunnen blijven storten!

De (elektrische-) stroomprijs van kernenergie:

Volgens normen van milieu-effect onderzoek, die bepalend worden naarmate de M.E.R. wettelijk wordt, zal de elektrische stroom uit kernsplitsing en waarschijnlijk ook uit -fusie duurder worden dan alle andere energievormen. Dit vooral bij het verdisconteren van de echte veilig-

heid, o.m. gebaseerd op halfwaardetijden van afval, hetgeen men bij de huidige berekeningen (Borssele!) niet doet. Frielink heeft gelijk dat D'66 zich beter moet beraden op wat men onder „veiligheid“, politiek gezien, verstaat.

De „noodzaak“ van kernenergie:

Zelfs indien wij in onze westerse wereld niets van onze luxe inleveren is kernenergie volslagen overbodig indien wij zien hoeveel energie er wordt verspild, vooral aan bewapening. De energie die wordt opgeslokt aan (kern-)bewapening is méér dan alle vormen van kernenergie bij elkaar. Alleen al de bezwaren tegen kernenergie maken het volkomen verantwoord dat D'66 de Vredesbeweging steunt.

Al deze FEITEN en vele andere (zie: „de feiten die u moet kennen“ van de „Stichting Aarde“, Postbus 533, 3500 AM te Utrecht) zouden bij D'66-leden bekend moeten zijn vóórdat wie dan ook zich beroept op enquêteresultaten bij D'66 als een soort politiek argument!

Dit is mijn ernstigste bezwaar tegen Frielinks voorstelling van zaken. Zonder feitenkennis is democratie onmogelijk!

J. H. Uiterwijk,

DOORN

Op zoek naar perspectief

DOOR F. L. Jansen, Maartensdijk
Bezuinigingen, ontslagen, geen banen voor schoolverlaters, kortingen op subsidies, milieuvervuiling, kernenergie en kernwapengevaren, hebben veel kiezers, vooral jonge kiezers, doen besluiten bij de Statenverkiezingen thuis te blijven.

Zij hadden geen vertrouwen in de plannen of daden van welke partij dan ook. Zij zien geen perspectief. Het is onaanvaardbaar te stellen dat de werkloosheid de komende jaren groot zal blijven en te berusten in de „strukturele“ aard daarvan.

Er moet meer gebeuren dan wel twee en zelfs één jaar geleden nog dachten. Daarom moet juist nu, nu D'66 mede verantwoordelijk is voor het regeren, de partij als motor optreden (honderd maal sterker dan in het laatste congres) om achterban en kiezers te scharen achter de te volgen koers op weg naar een betere toekomst.

In een poging een vonk voor die motor aan te bieden volgen nu vier stellingen, die vervolgens nader onderbouwd worden:

1e. In feite is er meer werk te doen dan we aankunnen. De kunst is de maatschappij zo in te richten en te besturen dat dat werk ook kan worden uitgevoerd.

2e. Uit de eerste stelling volgt logisch dat korter werken geen oplossing voor de problemen kan bieden. Geen arbeidstijdverkorting dus.

Hoogens tijdelijk om aanloop tot volledige werkgelegenheid te overbruggen.

3e. We leven op te grote voet. De oplossing gaat in de richting: meer werk tegen lagere lonen.

4e. Er moet geïnvesteerd worden in hoogwaardige productieprocessen, mechaniseren en automatiseren teneinde met dezelfde werkweek of met kortere werktijden de beoogde wel-

TOELICHTING OP DE ROYEMENTSBESLUITEN

Jan van Berkom, voorzitter
Mieke van Wagenberg, vice-voorzitter
organisatie.

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 17 april j.l. twee besluiten tot royement genomen, die in de publiciteit de nodige stof hebben doen opwaaien. Het is hier niet de plaats om diepgaand in te gaan op de individuele achtergronden, die het hoofdbestuur hebben genoodzaakt tot het nemen van deze uiterst onplezierige beslissingen.

In het geval van de heer F. Pieters is naar de mening van het hoofdbestuur echter sprake geweest van het op laakbare wijze achterhouden van politiek relevante informatie m.b.t. zijn kandidatuur voor provinciale staten van Zuid-Holland, waardoor hij naar de mening van het hoofdbestuur D'66 in ernstige mate in diskrediet heeft gebracht.

Het ging daarbij niet zozeer om een aantal feiten uit zijn verleden in hun onderlinge samenloop, alswel om het tijdstip waarop en de mate waarin, hij de diverse partijor-

ganen heeft geïnformeerd.

In het geval van de heer J. Bregman was er sprake van dusdanige persoonlijke omstandigheden, dat spoedig maatregelen getroffen dienden te worden, opdat de heer Bregman niet zou voorkomen op de Haarlemse D'66-lijst voor de a.s. gemeenteraadsverkiezingen. Aangezien persoonlijk contact met de heer Bregman niet mogelijk was bleek er in de gegeven situatie geen andere weg open dan royement.

Hoewel het gaat om in de geschiedenis van D'66 uitzonderlijke maatregelen, die alleen in uiterste noodzaak worden getroffen, achtte het bestuur het noodzakelijk deze stappen te nemen. Het betreft daarbij, zowel voor betrokkenen als voor D'66 de brede publiciteit, die hiervan het gevolg is geweest. Het bestuur hecht eraan te beklemtonen, dat de besluitvorming in beide gevallen met grote zorgvuldigheid tot stand is gekomen.

In het geval van de heer Pieters is na schriftelijke en mondelinge rapportage van het betrokken regio-hoofdbestuurslid een hoofdbestuurscommissie van drie leden ingesteld, die bronnenonderzoek heeft verricht en zoveel mogelijk betrokkenen heeft gehoord. De heer Pieters heeft tijdens dit onderzoek zijn medewerking hier-

aan opgezegd en zich niet bereid verklaard verder met het hoofdbestuur van gedachten te wisselen. In het geval van de heer Bregman is er uitgebreid overleg geweest tussen het hoofdbestuur en het bestuur van de plaatselijke afdeling.

Het systeem van open kandidaatstelling zonder bestuurlijke inmenging vooraf brengt met zich mee, dat kandidaten en partij bloot kunnen komen te staan aan publieke kritiek met de eventueel bijbehorende gevolgen. Het is de prijs, die voor openheid in de politiek moet worden betaald. Het betekent in de praktijk, dat D'66 er vanuit gaat, dat leden in bestuurlijke en vertegenwoordigende functies van te voren en uit eigener beweging aan de organen van de partij opening van zaken geven over aspecten van een dusdanig politiek belang, dat zij de kwetsbaarheid van de partij en haar vertegenwoordigers kunnen vergroten.

In januari van dit jaar is een hoofdbestuurscommissie ingesteld om de geldende procedures rond de kandidaatstelling voor vertegenwoordigende en bestuurlijke functies aan een kritische beschouwing te onderwerpen. ■

stand bij nagenoeg volledige werkgelegenheid te realiseren.

Het kwantitatief aantonen vereist nadere studie, echter aangeven dat de richting juist is moge blijken uit de volgende, in principe eenvoudige, overwegend kwalitatieve redenering: Tegenstrijdigheden die een ieder kan waarnemen kunnen ons de juiste richting wijzen. Politici maken zich sterk om de koopkracht van minima (al of niet echt) te beschermen, omdat erkend wordt dat minima al te weinig hebben. Maar ook zij die daar juist boven zitten, willen meer en de nivellerende, vooral aan de minimumkant, is al erg groot.

Konklusie: we willen met elkaar meer consumeren.

Het beleidsprogram van D'66 aangaand, waarin gesteld wordt dat meer productie en meer consumptie leiden kan tot meer vervuiling, meer afbraak en uitputting en dat vernieuwing zich moet richten op beter, in plaats van meer, stellen wij ons de vraag wat ervaren we dan als beter? Het program zegt: beter wonen, werken, leren en ontspannen. Dat betekent echter in economische zin toch ook meer.

Gerenoveerde en genoeg nieuwe woningen, productie zonder of met duidelijk minder schade voor het milieu biedt meer schoon milieu (wat er bewust bijgeproduceerd moet worden tegen extra kosten), meer opleidingen, meer sociaal-kultureel werk, meer sport en cultuur, maken beter ook tot meer, maar meer in een ge-

wenste richting. Aangezien we ondanks het (niet onuitputtelijke) aardgas niet zo rijk zijn dat we dat „meer” dat we willen hebben voor zover het importeerbaar is, kunnen importeren, zullen we dat „meer” zelf moeten gaan produceren. Beschermen van minima kan dus alleen maar door meer werken.

Waarom doen we dat dan niet? Omdat, als we, al is het maar weinig meer produceren willen en meer consumeren willen, we ook binnen het boven aangegeven kader meer moeten importeren om grondstoffen en energie aan te schaffen die voor die productie nodig zijn. Die import moeten we betalen met exportprodukten tegen voldoende lage prijzen om voldoende buitenlandse afnemers te interesseren. Dit nu is de essentie waar het om draait. Het structurele en gemeenschappelijke in de „westerse” landen wordt veroorzaakt doordat grondstoffen en energie, die voor een belangrijk deel uit de derde wereld komen, duurder worden.

En doordat de derde wereld voldoende goedkope arbeidskrachten heeft om goedkoop zelf veel produkten te maken die vroeger door ons gemaakt werden.

In het kader van een gewenste „Nieuwe Internationale Economische Orde”, zouden we deze ontwikkeling moeten toejuichen, ook al betekent het dat wij daarom harder moeten gaan werken.

Voldoende exporteren tegen voldoende lage prijzen is overigens moeilijk omdat we op te grote voet leven en daarom tegen te hoge kos-

ten produceren.

Het volgende gedachtenexperiment leidt ons in de richting van een eenvoudige oplossing:

Alle werklozen worden ingeschakeld in het export-productieproces. Zij behouden hun uitkering, er wordt geen extra loon betaald. Met die 500.000 extra werkkrachten stijgt de exportproductie enorm en daalt de kostprijs per eenheid aanzienlijk, zodanig zelfs dat de kans groot is dat afzet verzekerd is. We kunnen in dat geval voldoende importeren om ook meer voor onszelf te maken. Dat lukt echter niet, omdat in deze gedachting iedereen al werkt. We moeten dus langer en efficiënter gaan werken d.w.z. de arbeidsproductiviteit verhogen om ons doel te bereiken, zeker als arbeidstijdverkorting gewenst wordt. Aangezien het niet realistisch en niet rechtvaardig is er vanuit te gaan dat alle werklozen bereid zijn tegen een uitkering te gaan werken, moeten we nagaan hoe we kwantitatief hetzelfde effect kunnen bereiken door eerlijk te delen. Om een idee te krijgen maken we de volgende grove berekening: totaalinkomen van 4,5 miljoen werkenden op 100 gesteld, totaalinkomen van 0,5 miljoen werklozen op 70 gesteld, leidt tot:
werkenden: $4,5 \times 100 = 450$ eenh.
werklozen: $0,5 \times 70 = 35$ eenh.

voll. werkjel.: $5 \times 97 = 485$ eenh.
Het gemiddeld loon per werkende daalt van 100 naar 97, dus met ca. 3%. Konklusie: de werkenden moeten ca. 3% (waarschijnlijk maximaal 5%) inleveren om de werklozen aan

werk te helpen.

Aangezien dit ook geldt voor de ambtenaren, levert dit voor de overheid een aanzienlijke besparing op. Daarnaast zijn maatregelen nodig om het inleveren daadwerkelijk in banen om te zetten overeenkomstig ons gedachtenexperiment:

1. Iedere werkgever die meer personeel in dienst heeft dan in een voorafgaande periode, krijgt een flinke subsidie op loonkosten over de personeelstoename, desnoods startend met het uitkeringsniveau (in ca. 5 jaar af te bouwen).
2. Iedere werkgever die minder personeel in dienst heeft dan in de voorafgaande periode is in het eerste jaar een bijdrage aan de w.w. pot schuldig van tenminste 50% over de betreffende w.w. uitkering (bijv. ook in een aantal jaren af te bouwen).
3. Nieuwe bedrijven worden ook over personeelstoename d.w.z. over het gehele personeelsbestand gesubsidieerd (weer met afbouwregeling).

Als verfijningen kunnen subsidies afhankelijk gesteld worden van milieu-, grondstof-, energie- en exporteffecten. Het is echter gevaarlijk tijd te verliezen met studies. Tijd voor studie is er niet.

Belangrijk is de wil om een weg op te gaan die principieel perspectief biedt.

Dan krijg je de kiezers weer achter je en ben je in staat met een groot draagvlak de noodzakelijke maatregelen te nemen.

Dit is de vonk die wij willen aanbieden. ■

IEDERÉÉN VOERT CAMPAGNE!

Nog ongeveer 14 dagen scheiden ons van de - voor het functioneren van D'66-gemeenteraadsfracties in de raad - zo belangrijke gemeenteraadsverkiezingen.

In veel gemeenten doet D'66 voor het eerst mee, in andere wordt verwacht dat we versterkt zitting zullen nemen.

In de periode tot 2 juni is het van het allergrootste belang dat de bewoners van de gemeenten waarin D'66 aan verkiezingen meedoet gemotiveerd worden om te gaan stemmen en vooral op D'66 te gaan stemmen.

Niets nieuws natuurlijk!

Bij de Provinciale Statenverkiezingen is gebleken dat veel D'66-kiezers, die bij de Tweede Kamerverkiezingen op ons stemden, thuis bleven en daarom de behoudende partijen in grotere getale aanwezig doet zijn.

De belangrijkste taak die D'66-afdelingen -

dat betekent: kandidaten, besturen, campagnecommissies en alle leden - op zich dienen te nemen is de kiezer ervan te overtuigen dat stemmen de moeite waard is en dat stemmen op D'66 progressieve en eerlijke politiek oplevert.

Gebruik deze 14 dagen dus uitermate nuttig, laat niemand afwezig zijn bij de noodzakelijke werkzaamheden gedurende het resterende gedeelte van de campagne. Meldt u bij uw eigen bestuur en campagnecommissie en zorg dat er straks in uw raad voldoende Democraten hun inbreng kunnen leveren.

Maar eerst úw inbreng!

Jan Veldhuizen

Voorzitter campagnecommissie.

SPREEKBEURTEN

Spreekbeurten e.d. door bewindslieden en kamerleden in het kader van de raadsverkiezingen.

Met alle voorbehoud. Eigen initiatief is vereist om te achterhalen wat niet is vermeld. Voor inlichtingen over spreekbeurten e.d. die na de kopijdatum zijn vastgelegd kunt u bellen: 070 - 832468.

14-5 *Erwin Nypels te Utrecht*
Betreft: Symposium over wonen.
Zaal: Biltstraat 172

Aanvang: 14.30 uur
Contactpersoon: Lennart van der Meulen
030 - 730672.

14-5 *Henk Zeevalking te IJlst*, Wilhelminastraat 2, Het Mienskiphûs (tel. 05155 - 1427). Betreft spreekbeurt. Aanvang 20.00 uur. Contactpersoon D. Gaastra 05155 - 1981.

14-5 *Dick Tommel te Lemmer*.
Contactpersoon Hans Hoogveld,
tel. privé 05144 - 228
w 05144 - 443.

14-5 *Maarten Engwirda te Lelystad*
Betreft: Politiek Café
Zaal: Agora, Agorahof.
Aanvang 20.00 uur.
Contactpersoon: B. Coppens
03200 - 44526.

17-5 *Gerrit Mik te Kampen*
Betreft: Werkbezoek.
Aanvang: 14.00 uur.
Contactpersoon: v. Veen
05202 - 16061.

17-5 *Marie Louise Tiesinga te Sneek*
Betreft: 1. Werkbezoek en 2. spreekbeurt.

Zaal: 2. Hotel Hanenburg.
Aanvang: 2. 20.00 uur.
Contactpersoon: Geerling Visch
05150 - 16481

17-5. *Elida Wessel te Oegstgeest*.
Betreft: Spreekbeurt.
Zaal: Taberna, Julianalaan 1, Oegstgeest.
Contactpersoon: A. E. Koningsvelden Ouden
071 - 170436.

17-5 *Wil Wilbers te Waddinxveen*
Betreft: Spreken over mediabeleid
Zaal: Café Sport, Kerkstraat 11,
Aanvang: 20.00 uur.
Contactpersoon: P. de Vries.

17-5. *Hans van Mierlo te Wolvega*
Betreft: spreekbeurt
Zaal: café-restaurant Het zwarte paard
Aanvang: 20.00 uur.
Contactpersoon: E. Schotanus
05619 - 375.

19-5 *Wil Wilbers te Terneuzen*.
Betreft: Spreekbeurt over kabeltelevisie
Zaal: Milano.
Aanvang: 20.00 uur.
Contactpersoon: Remy Arends
01150 - 96745.

19-5 *Laurens Jan Brinkhorst te Zaanstad*.
Betreft: Verkiezingsbijeenkomst
Zaal: Het Nut.
Aanvang: 20.30 uur.
Contactpersoon: Nico Pater
075 - 169981.

24-5 *Pieter ter Veer te Zuidhorn*
Betreft: Avond met sprekers

Zaal: Hotel „in 't Holt”
Aanvang: 20.00 uur.
Contactpersoon: G. Bijl
05940 - 3393.

26-5 *Laurens Jan Brinkhorst te Hoofddorp*
Betreft: Spreekbeurt
Zaal: De Beurs
Aanvang: 20.00 uur
Contactpersoon: W. van Noorwegen
02982 - 1136.

27-5 *Laurens Jan Brinkhorst te Enschede*
Betreft: Spreekbeurt (journalisten forum).
Zaal: Poort van Kleef.
Aanvang: 20.00 uur.
Contactpersoon: Johan van Dorp
053 - 337586.

27-5 *Louise Groenman te Driebergen*
Betreft: Spreekbeurt.
Zaal: Café De Krim
Aanvang: 20.00 uur.
Contactpersoon: Henk Jan Derksen
03438 - 12911.

27-5 *Aad Nuis te Dongen*
Zaal: Wilhelmina, Gerardus Majellastraat.
Aanvang: 20.00 uur.
Contactpersoon: Teun Fleischeur
01623 - 15032.

27-5 *Ineke Lambers te St. Oedenrode*
Betreft: Spreekbeurt
Zaal: Roode Boerderij, Schijndelseweg 2,
Aanvang: 20.00 uur.

Contactpersoon: Willy Swinkels, W 073 - 151832.
P 04138 - 74121.

27-5 *Jan Terlouw te Ede-Wageningen*
Contactpersoon: Anja Lieshout
08891 - 2888.

28-5 *Dick Tommel te Dordrecht*
Betreft: Werkbezoek aan Stadsolders over o.a. stadsverwarming.
Aanvang: 14.00 uur
Contactpersoon: Hans Bloemen
078 - 163408/184188
Cees Bakker 078 - 176390/118360.

28-5 *Maarten Engwirda te Delfzijl*.
Betreft: Werkbezoek.
's Avonds Winschoten
Politieke Winkel
Contactpersoon: Mat Ringers
05960 - 23897.

28-5 *L. J. Brinkhorst te Lelystad*
Betreft: Politiek café over provincievorming.
Zaal: Agora, Agorahof
Aanvang: 20.00 uur
Contactpersoon: B. Coppens
03200 - 21576.

Contributie

Het gironummer voor uw contributie is:
413.19.66
t.n.v. Democraten '66 Den Haag
(voor wie de acceptgirokaart kwijt is, en toch wil betalen)